

Forældres oplevelser af at være vejledende aktør for deres børn ifm. uddannelses- og karrierevalg

Kvalitativt casestudie

I samarbejde med:

Aalborg Universitet, Sociologi
10. Semester kandidatspeciale, 2024
Gruppemedlem: Maria Schnell
Gruppenummer: 18
Vejleder: Morten Kyed

Hjørring Kommune

Rapportens samlede antal tegn (inkl. mellemrum og fodnoter): **151.916** anslag

Svarende til antal normalsider á 2400 tegn: **63** sider

Tak

Jeg vil gerne takke Hjørring Kommunes Ungesekretariat for at indvillige i et specialesamarbejde. Kommunens vejlederteam skal også have en særlig tak for at hjælpe mig med at finde informanter gennem deres kommunikationskanaler. Derudover vil jeg gerne takke alle forældre for deres medvirkning i dette speciale og for at gøre mig og kommunen klogere på deres oplevelser af at være en vejledende aktør for deres børn ifm. uddannelses- og karrierevalg. Til sidst vil jeg gerne takke min vejleder for god sparring gennem hele skriveprocessen.

Summary

This thesis seeks to examine how parents experience having a guidance role in relation to the considerations for their children's education and explore what the parents find most important when guiding the youth through educational choices.

The thesis' design is chosen as a case study and it has been explored through a theory interpretation approach. Furthermore a hermeneutical approach has been used to examine the parents' experiences and with that seeks to gain an insight in their lived lives. This thesis' empirical data consist of six interviews both individual and in groups with seven parents. The interviews have taken place digitally and have been semistructured. Sensitizing concepts such as socialization, social capital and individualization has been used in the interview guide.

In this thesis I have chosen multiple theoretical contributions within the selected sensitizing concepts. Theories to capture the intergenerational transmission of resources are Pierre Bourdieu's concepts cultural capital, field and habitus and additionally James Coleman's concept of social capital. With this perspective on the intergenerational transmission of resources I seek to investigate how some parents are better at educational guidance than others. The theoretical contribution of socialization is by Annette Lareau, who explains how children grow up in different homes where divergent values, norms and skills are internalized in the child through primary socialization. Furthermore Lareau finds that the school requests a specific behavior from all parents even though the middle class are better at fulfilling those demands. The theoretical contribution of socialization is focused on increased individualization in society which frees the individual from traditional ties such as the family to make choices of its own which Ulrich Beck advocates.

I find that the parents have difficulties in guiding their children because they experience feeling inadequate since they feel like they have a lack of knowledge on the educational system. The young are going through a developmental process where they need to separate themselves from their parents which complicates the guidance of the young because the parents do not have all the information about their children's educational speculations. The parents use individualization as a discursive ideal in their guidance with education and career because they do not want to force the young to make a specific choice. However it is inevitable that the parents exchange some values, norms and opinions of education and career

which through the primary socialization gets internalized by the child. Therefore the parents do affect their children's educational choices even though it is not intentional. The case design has developed into a critical case therefore I make the logistic conclusion that if the guidance role and practice experience is difficult for resourceful parents it will be highly likely that it will be more difficult for less resourceful parents.

Indholdsfortegnelse

Summary.....	2
1. Indledning.....	6
2. Problemfelt.....	7
2.1 Uddannelse som sociologisk felt.....	7
2.2 Forældres betydning som vejledende aktør for børn og unge.....	7
2.2.1 Forældres involvering i børn og unges uddannelse.....	7
2.2.2 Forældre som vigtige sparringspartnere ift. børns og unges uddannelses- og karrierevalg.....	8
2.2.3 Danske forældres forventninger til unges uddannelsesvalg og deres forudsætninger for at vejlede deres børn i uddannelsessystemet.....	10
2.2.4 Hvordan forældre hjælper og vejleder deres børn til at træffe et uddannelsesvalg.....	11
2.3 Specialets problemstilling.....	12
3. Specialets empiriske kontekst.....	13
3.1 Børnenes karrierelæringsrejse og udvidet sikkerhedsnet.....	13
3.2 Forældrenes ansvar og rolle ind i ungeindsatsen.....	14
4. Design.....	15
4.1 Casestudie.....	15
4.2 Hermeneutikken.....	16
4.2.1 Min for forståelse inden dataindsamlingen.....	16
5. Kvalitativ metode.....	17
5.1 Semistrukturerede interviews.....	17
5.2 Rekruttering og sampling.....	17
5.3 Interviewguide.....	19
5.3.1 Sensibiliserende begreber.....	19
5.3.2 Værdikort.....	20
5.3.3 Vignetmetoden.....	21
5.4 Interviewenes forløb.....	21
5.5 Ethiske overvejelser.....	22
6. Teori.....	23
6.1 Intergenerationel overførsel af ressourcer.....	23
6.1.1 Bourdieus uddannelsessociologi.....	23
Kulturel kapital.....	23
Felt.....	23
Habitus.....	24
Teoretiske begrænsninger.....	25
6.1.2 Coleman's koncept af social kapital.....	25
6.2 Socialisering.....	27
6.2.1 Ulig barndom af Annette Lareau.....	27
6.2.2 Samarbejdsforholdet mellem forældre og skolen.....	28
6.3 Individualisering.....	28
6.3.1 Institutionaliseret individualisering.....	29

7. Analysestrategi.....	31
7.1 Transskribering.....	31
7.2 Kodningsmetode.....	31
7.3 Kodningsrefleksioner ift. teori.....	31
7.4 Revision af min forforståelse.....	32
8. Analyse.....	33
8.1 Præsentation af forældrene og deres syn på uddannelse.....	33
8.1.1 Anna.....	33
8.1.2 Bente.....	33
8.1.3 Cecilie.....	34
8.1.4 Ditte.....	34
8.1.5 Emilie.....	35
8.1.6 Frederikke og Georg.....	35
8.1.7 Fællestræk.....	36
8.2 Forældrenes deltagelse i deres børns skolegang.....	36
8.2.1 Skole-hjem-samarbejde.....	38
8.2.2 Karrierelæringsaktiviteter i skolen som et vigtigt aktiv i vejledningen.....	40
8.3 Forældrenes opfattelser af egen vejlederrolle.....	41
8.3.1 Forældrenes vejlederrolle vs. UE-vejlederens vejlederrolle.....	41
8.3.2 Forældrenes afstandtagen fra vejlederen og nedtoning af vejlederrollen.....	45
8.4 Forældrenes oplevelser med vejledningen og deres vurdering af egen vejlederrolle.....	47
8.4.1 Forældrenes forudsætninger for at vejlede deres børn ifm. uddannelse og karriere.....	47
8.4.1.1 Den unges afstandtagen fra sine forældre.....	49
8.4.1.2 Vejledningen af unge med udfordringer og særlige behov.....	50
8.5 Forældrenes fremgangsmåde i vejledningen ift. uddannelses- og karrierevalg.....	54
8.5.1 Forældrenes værdimæssige placering.....	54
8.5.2 Individualisering som diskursivt ideal i forældrenes vejledningspraksis.....	56
8.5.2.1 Barnets interesseområde.....	58
8.5.3 Forældrenes uundgåelige påvirkning.....	59
9. Diskussion.....	62
9.1 Skole-hjem-samarbejde.....	62
9.2 De sociale klassers fortsatte betydning.....	62
9.3 Specialets bidrag.....	63
9.4 Kvalitetskriterier.....	64
9.4.1 Analytisk generaliserbarhed.....	66
10. Konklusion.....	68
Litteraturliste.....	70

1. Indledning

Alle forældre ønsker, at deres børn lykkes godt i livet, og langt de fleste danske forældre anser uddannelse som særligt vigtigt for, at deres børn klarer sig godt (Pless & Juul 2018). Nogle forældre ser uddannelse som dannelse, mens andre ser det som en pligt og et vigtigt sikkerhedsnet for den unge (Thomsen et al 2020). Ifølge Pless & Juul bliver der i langt de fleste hjem talt om uddannelse og uddannelsesvalg ved spisebordet, også på tværs af familier fra forskellige økonomiske og uddannelsesmæssige skel (Pless & Juul 2018).

Den nyeste vejledningsreform fra 2014 har betydet, at forældrene til en vis grad har fået en mere direkte rolle i deres børns valg af ungdomsuddannelse. Helt konkret har reformen gjort¹, at uddannelsesparate elever² ikke længere bliver tilbudt individuel vejledning, og at forældrene delvist har fået ansvaret for, at barnet bliver tilmeldt en ungdomsuddannelse. Siden reformen trådte i kraft har de landsdækkende vejlederkredse³ haft bekymringer i forhold til, hvorvidt forældrene i tilstrækkelig grad er i stand til at udfordre de unges uddannelsesvalg, hvilket kan hænge sammen med et stigende søgemønster mod STX (Pless et al 2016). Desuden har uddannelsessystemet også ændret sig markant siden forældrene for første gang stod over for et uddannelsesvalg. Dette skyldes, at der i dag er flere forskellige uddannelsesmuligheder end tidligere, hvilket stiller store krav til forældrenes viden herom for at kunne give deres børn den tilstrækkelige vejledning (Pless & Juul 2018).

¹ Reformen har resulteret i, at det kun er 20% af de forventede "ikke-uddannelsesparate", som får individuel vejledning, de resterende forventede 80% uddannelsesparate elever får kollektiv vejledning (Christensen 2014).

² Uddannelsesparathed er en vurdering skoler foretager i 8. og 9. klasse. Formålet med vurderingen er, at bedømme om elever er parate til at tage en ungdomsuddannelse. Vurderingen tages ud fra følgende kriterier: karakterer, personlige- og sociale forudsætninger (ug.dk u.å.).

³ Medlemmer af Danmarks Vejlederforening, som er en interesseorganisation, der arbejder for lige adgang til livslang vejledning fra professionelle og uddannede vejledere, samt at alle vejledere har adgang til uddannelse og kvalificering (Danmarks Vejlederforening 2010).

2. Problemfelt

2.1 Uddannelse som sociologisk felt

Uddannelse antager en vigtig rolle i samfundet, da uddannelse kan påvirke individers livschancer, idet uddannelse kan reproducere social ulighed. Derfor har sociologer gennem tiden interesseret sig meget for uddannelsesfeltet. Et af de første store bidrag til uddannelsessociologien var Émile Durkheim, der ud fra et funktionalistisk standpunkt fokuserede på, hvordan uddannelse havde til formål at socialisere og integrere individer i samfundet (Mueller & Pattison 2016).

Senere kom der nye bidragsydere til det uddannelsessociologiske felt, hvor fokuset blev flyttet væk fra uddannelsens samfundsmæssige funktion til at fokusere på skolens og familiens indflydelse på børns uddannelsesmæssige formåen. Pierre Bourdieu undersøgte, hvordan forældres ressourcer (kapitaler) direkte og indirekte blev overført til deres børn og dermed bidrog til social reproduktion. James S. Coleman undersøgte jævnaldrendes påvirkning af hinanden i skolen, og med inspiration fra Bourdieu udviklede han sit eget koncept for social kapital, hvilket fokuserede på betydningen af elevers sociale netværk, heri havde særligt forældre en positiv effekt på uddannelsesmæssig formåen (Mueller & Pattison 2016).

2.2 Forældres betydning som vejledende aktør for børn og unge

2.2.1 Forældres involvering i børn og unges uddannelse

Forældres involvering i deres børns uddannelse begynder oftest allerede inden barnet starter i skole, da forældrene kan udføre nogle uddannelsesfremmende praksisser og aktiviteter derhjemme f.eks. træning i tal og bogstaver, samt højtlesning (Catsambis 2007, Hansen & Hestbæk 2018). Derudover kan forældre også inddrage deres børn i uddannelsesfremmende aktiviteter ude i lokalsamfundet ved f.eks. at besøge museer eller biblioteker. Forældres uddannelsesmæssige involvering øges, når barnet starter i folkeskolen, hvor lærere og skoleledere hyppigt opfordrer forældre til at involvere sig i deres børns uddannelse (Catsambis 2007).

Epstein & Sheldon (2023) har udviklet en typologi af forældres involvering i en uddannelsesmæssig kontekst. Typologien er inddelt i seks forskellige typer forældreinvolvering:

- 1. Etablering af et positivt læringsmiljø i hjemmet.
- 2. Kommunikation med skolen om læringsmål og barnets udvikling.
- 3. Deltagelse i skolens obligatoriske og frivillige aktiviteter.
- 4. Deltagelse i barnets læring i hjemmet.
- 5. Involvering i sit barns beslutningstagen ifm. skole og uddannelse.
- 6. Samarbejde med lokalsamfundet for at øge barnets og andre elevers læring.

Denne typologi skal ikke forstås som en hierarkisk inddeling, dvs. der er ikke én type af involvering, som er mest vigtig, de er alle lige vigtige, desuden er der ingen af de forskellige typer, som man kan finde i sin rene form i virkeligheden (Epstein & Sheldon 2023). Flere forældres familiepraksis falder inden for hver type af involvering, men beslutningen om at involvere sig afhænger af, hvordan forældre ser på deres rolle i børns uddannelse, forældrenes tro på sig selv ift. at forbedre deres børns formåen, og om deres involvering bliver taget godt imod i skolen. Andre personlige faktorer som f.eks. forældrenes færdigheder, viden om involvering, tid og direkte invitation fra barnet eller lærere, har indflydelse på, hvilke aktiviteter forældrene deltager i, når de beslutter sig for at involvere sig (Hornby & Lafaele 2011, Green et al. 2007). Det er dog ikke alle forældre, som har lige vilkår, når det kommer til forældreinvolvering, da højtuddannede forældre generelt har mere viden om, hvordan man som forældre kan involvere sig i sit barns skolegang, samtidig med at de i deres involvering er mere effektiv end lavtuddannede forældre. De lavtuddannede forældre står over for flere socio-økonomiske konsekvenser i hverdagen f.eks. ufleksible arbejdstider, øget transporttid, stress fra dårlige boligforhold, hvilket kan påvirke deres involvering (Catsambis 2007). Dette speciale vil bidrage med viden om forældrenes involvering i deres børns beslutningstagen ifm. uddannelses- og karrierevalg.

2.2.2 Forældre som vigtige sparringspartnere ift. børns og unges uddannelses- og karrierevalg

Selvom danske forældre ønsker, at valget om uddannelse skal være helt frit for den unge at vælge, så er dette ifølge uddannelsesforskning blot en utopi, da forældrene har en betydning for de unges uddannelsesvalg, uanset om de går aktive eller inaktive ind i dette, så er de af betydning, fordi de er afgørende ressourcepersoner til barnet (Poulsen 2023). Ifølge karrierelæringsteoretikeren Bill Law, så er troværdige og anerkendende fællesskaber helt afgørende for den viden, individer tilegner sig om uddannelse og arbejde, hvor familien er et af de mest centrale fællesskaber for børn og unge (Poulsen 2023). I familien bliver der udvekslet:

- Forventninger (og evt. pres) til uddannelse og arbejde.
- Feedback på, hvordan forældre og andre ser den unge i en uddannelses- og arbejdskontekst, hvilket påvirker den unges eget billede af sig selv i denne kontekst.
- Opbakning eller mangel på opbakning ift. uddannelse og arbejde kan påvirke unges vilje til at starte i uddannelse eller job.
- Modellering ift. at barnets rollemodeller heri forældre og andre tætte familiemedlemmer bliver konkrete eksempler på et liv med (eller uden) uddannelse og arbejde.
- Information i form af erfaringsbaserede oplevelser om uddannelse og arbejde gennem direkte og indirekte kommunikation i familien (Poulsen 2023).

Ifølge uddannelsesforskning bliver den unge tidligt i livet afgrænset ift. hvilke uddannelses- og erhvervsmuligheder, der vurderes relevante, hvilket skyldes normer i den unges nære kontekst f.eks. familien. Problematikken i dette er, at den unge bliver bremset i sin nysgerrighed og åbenhed for andre relevante uddannelses- og jobmuligheder. Dvs. at forældre er normproducenter i deres direkte og indirekte kommunikation med deres børn (Poulsen et al 2016). En dansk forskningsundersøgelse af uddannelsesvalg og karrierelæring i et ungeperspektiv peger på, at unge oplever, at deres mor har en større indflydelse på valgprocessen ifm. uddannelse end deres far. Forskerne mener, at dette kan skyldes, at mødre i lidt højere grad end fædre opfylder de krav, der gør, at den unge har lyst til at tale om uddannelsesvalg med vedkommende (Pless et al 2016). De unges krav, som er afgørende for, hvilken forældre de taler mest med, indbefatter:

- *Tilgængelighed*: Børn er mere sammen med deres mødre end fædre, hvilket skyldes, at kvinder oftere er mere hjemme, og at de oftere er bopælsforældre.
- *Opmærksomhed på ønsker og evner*: Mødre tenderer til at være en smule mere optaget af, at den unge har det godt og er glad i sit uddannelsesvalg, mens fædre er mere optaget af, at den unge får en god uddannelse. Dvs. at mødres argumentationer for at vælge en uddannelse bygger mere på omsorg end forventninger.
- *Viden om uddannelsessystemet*: Den unge vil helst snakke med den forældre, som har erfaring med den uddannelse, de er interesseret i. Dog tyder det ikke på, at mødre er forfordelt i denne forbindelse frem for fædrene (Pless et al 2016).

Forskning i en dansk kontekst bekræfter altså, at forældre har en stor betydning for unges uddannelsesvalg, men den måde familien skaber betydning er meget kompleks, og det bør

ikke forstås som direkte determinerende, da andre faktorer f.eks. skolen og klassekammerater også spiller en rolle (Poulsen et al 2016).

2.2.3 Danske forældres forventninger til unges uddannelsesvalg og deres forudsætninger for at vejlede deres børn i uddannelsessystemet

Størstedelen af de danske forældre ønsker, at deres børn vælger en uddannelse, som matcher barnets egne interesser og motivation, hvilket er en tendens, der går på tværs af sociale grupper. Ifølge dansk uddannelsesforskning tenderer forældre med en lang videregående uddannelse til at have en forventning om, at deres barn skal det samme. Desuden er denne socialgruppe mere tilbøjelig til at vejlede udenom de korte uddannelser og erhvervsuddannelserne. Hvorimod forældre med et lavere uddannelsesniveau tenderer til at have forventninger om, at deres barn skal begynde på en erhvervsuddannelse. Dette hænger sammen med, at denne socialgruppe oftest er mere fokuseret på jobsikkerhed og social mobilitet end forældre fra andre socialgrupper (Pless & Juul 2018, Thomsen et al 2020). En undtagelse er dog de forældre, som er født i et andet land end Danmark, da unge af de familier oplever, at deres forældre i langt højere grad har store forventninger til, at de tager en lang videregående uddannelse på trods af, at forældrene har et lavt uddannelsesniveau (Pless et al 2016, Schultz 2018). Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) har i en rapport fra 2021 undersøgt unges veje mod en ungdomsuddannelse, som påviser, at størstedelen (86%) af de unge i undersøgelsen har valgt at begynde på en gymnasial uddannelse efter 9. eller 10. klasse. Ud af den gruppe af unge, der vælger gymnasiet, har 66% af dem mindst én forælder med en videregående uddannelse. De unge, der begynder på en erhvervsuddannelse udgør 14% i undersøgelsen, hvor kun 36% af denne gruppe unge har mindst én forælder med en videregående uddannelse. Derudover holder 7 ud af 10 unge fast i det uddannelsesvalg, de har taget i 8. klasse, og blandt dem, der skifter mening, bliver erhvervsuddannelsen oftest erstattet af gymnasiet (EVA 2021).

Man kan altså argumentere for, at forældrenes uddannelsesniveau til en vis grad har en påvirkning ift. deres forventninger til deres børns uddannelsesvalg. Endvidere har forældrenes uddannelsesniveau, ifølge forskningen, også en vis indflydelse på deres kendskab til uddannelsessystemet, hvor de højtuddannede forældre generelt har et større kendskab end de kortere uddannede forældre. Et særligt kendetegn ved de forældre, som har et mindre kendskab til uddannelsessystemet, er, at de i højere grad fastholdes i en følelse af afmagt, da de vurderer, at de er mindre i stand til at rådgive deres barn tilstrækkeligt ift. uddannelsesvalg (Thomsen et al 2020). Man ser dog generelt blandt forældre, at de giver udtryk for ikke at

have den rette indsigt i uddannelsessystemet, fordi der er mange flere uddannelsesveje i dag end tidligere (Pless & Juul 2018).

2.2.4 Hvordan forældre hjælper og vejleder deres børn til at træffe et uddannelsesvalg

Forældrenes manglende viden om uddannelsessystemet gør, at de ofte baserer deres uddannelses- og karrierevejledning på egne erfaringer og forestillinger om, hvad de forskellige uddannelsesudbud indebærer. Forældrene oplever, at deres viden er for mangelfuld til at stå i kontrast til UU-vejledningen, derudover mener de også, at vejledningen bliver mere kvalificeret, hvis det er en UU-vejleder, der taler med den unge om uddannelsesvalget. Generelt ønsker både børn og forældre at tale mere med hinanden om uddannelse, da begge parter finder det meningsfuldt, fordi forældre kender deres børn bedre end nogen andre (Pless et al 2016).

Det, forældrene lægger mest vægt på i deres vejledning, er, at den skal tage udgangspunkt i den unges interesser og motivation. De tillægger det stor værdi, at uddannelsesvalget er båret af interesse, og de fleste forældre tilkendegiver, at dette også var en bevæggrund for deres eget uddannelsesvalg. Generelt ønsker de fleste forældre ikke at presse de unge mod et uddannelsesvalg, de unge ikke selv ønsker, hvorfor de er meget bevidste om, at det bør være den unges eget valg. I tråd med dette giver mange unge udtryk for, at deres forældre er velvidende om, at det i sidste ende er den unge, der skal træffe et valg. Til trods for at størstedelen af forældrene ønsker at lytte til den unges drømme og ønsker, håber de samtidig også, at den unges ønsker er "realistiske". I denne forbindelse kan der opstå en modsatrettethed, hvis uddannelsesvalget er i uoverensstemmelse med den unges evner, da forældrene på den ene side ønsker at valget er den unges, men på den anden side også ønsker, at det er realistisk. Grunden til at forældrene er opmærksomme på, om uddannelsesvalget er realistisk, er pga. frygt for den potentielle risiko for, at den unge oplever et stort uddannelsesmæssigt nederlag, der gør, at den unge ender uden uddannelsesmuligheder (Pless et al 2016).

2.3 Specialets problemstilling

Som behandlet i problemfeltet, har forældre et vist ansvar ift. at involvere sig i deres barns skolegang. Samtidig med at forældrene også har en stor indflydelse på unges opfattelser af og overvejelser om uddannelses- og karriereveje, idet de opfattes som en vigtig sparringspartner for deres børn ifm. emnet uddannelse og job (Poulsen 2023). I forbindelse med udarbejdelsen af specialets “State of the art”, er det ikke lykkedes mig at støde på studier, der undersøger, hvordan forældre oplever at have en vejledende rolle for deres børn ift. de unges uddannelses- og karrierevalg. Derfor vil jeg med dette speciale bidrage med en belysning af, hvordan forældre i Hjørring Kommune selv oplever at have en rolle og et ansvar ift. at vejlede deres børn i alderen 13-18 år ifm. at træffe uddannelses- og karrierevalg.

Det forudgående problemfelt har ført til følgende problemformulering:

“Hvordan oplever forældre i Hjørring Kommune rollen som vejledende aktør ifm. deres børns overvejelser om uddannelses- og karrierevalg, og hvad er vigtigt for forældrene i deres vejledning?”

Underspørgsmål til problemformuleringen:

- Hvilken rolle oplever forældrene at have for sit barns socialisering ifm. den unges uddannelses- og karrierevalg?
- Hvordan oplever forældrene at blive inddraget som vejleder af deres børn ifm. den unges overvejelser om uddannelses- og karrierevalg?
- Er forældrene tilpasse i rollen som vejleder, og hvilke forudsætninger har forældrene for at vejlede deres børn ifm. uddannelses- og karrierevalg?

Disse underspørgsmål har til formål at uddybe og specificere den overordnede problemformulering ved at skabe en retning for specialet vha. uddannelsessociologien og emner som for eksempel socialisering. I efterfølgende afsnit vil jeg diskutere mine egne fortolkninger af, hvordan Hjørring Kommune mener, at forældre har et ansvar ift. at vejlede deres børn om uddannelse og job. Derfor vil der i dette speciale også blive fokuseret på, hvorvidt forældrene faktisk er i stand til at efterleve kommunens forventninger til deres ansvar ifm. vejledningen.

3. Specialets empiriske kontekst

Siden 2019 har Hjørring Kommune haft en strategisk ungeindsats ved navn “Ungegarantien”, hvis formål er at garantere hjælp til alle unge i kommunen, så den enkelte unge opnår sin positive destination i form af enten uddannelse eller job (Ungegarantien.dk 2021). Baggrunden for denne indsats er, at flere unge fraflytter kommunen for at tage en videregående uddannelse, hvorfor man med ungeindsatsen forsøger at sørge for, at de unge kommer tilbage til Hjørring igen (Hjoerring.dk 2023a). Desuden er der i kommunen en større gruppe af unge, som er på social ydelse f.eks. kontanthjælp (Hjoerring.dk 2023b). For at gøre de unge opmærksomme på, hvilke muligheder, der er i Hjørring Kommune, fokuserer en stor del af indsatsen på at introducere de unge for virksomhederne i kommunen. Ungegarantien står på fire indsatsspor: *grundskolesporet*, *virksomhedssporet*, *støttesporet* og *vejledningssporet* (Ungegarantien.dk 2021). Jeg vil særligt fremhæve to af sporene: grundskolesporet og vejledningssporet, hvor kommunen ønsker mere forældreinvolvering ift. det, deres børn bliver “udsat for” gennem ungeindsatsen. Derfor vil jeg først kort forklare det unikke ved Hjørring Kommunes ungeindsats, hvor jeg derefter vil diskutere kommunens forventninger til forældrenes ansvar ind i dette.

3.1 Børnenes karrierelæringsrejse og udvidet sikkerhedsnet

Grundskolesporets aktiviteter vedrører alle elever fra 0.-10. klasse, hvorfor alle ansatte i skolevæsenet har en rolle ift. at lykkes med at give de unge muligheden for en positiv destination. Unikt for Hjørring Kommune er obligatorisk undervisning i emnet “Uddannelse & Job” i minimum 25 timer årligt på alle klassetrin i grundskolen, dvs. 6 lektioner og eventuelt virksomhedsbesøg (Ungegarantien.dk 2021). Formålet er, at eleverne bliver præsenteret for forskellige jobs, og hvad det vil sige at have et arbejde, samt lære at udtrykke deres egne ønsker og forestillinger om et fremtidigt voksenliv (Ungegarantien.dk u.å.). Udover faget “Uddannelse og job” kommer eleverne i løbet af deres skolegang i erhvervspraktik og brobygning, der også skal hjælpe de unge med at træffe et uddannelses- og jobvalg, hvilket også gøres på landsplan (uvm.dk u.å. a, uvm.dk u.å. b). Vejledningssporets aktiviteter arbejder inden for rammen af karrierelæring⁴ som gennemgående metode, hvilket vedrører alle unge i udskolingsklasserne (7.-9. klassetrin) og

⁴ Progressivt læringssyn baseret på Bill Laws teori om karrierelæring, hvor individet bliver i stand til at træffe kompetente valg ud fra fire karriereudviklende færdigheder: *sensing* (at opdage), *sifting* (at ordne), *focusing* (at fokusere) og *understanding* (at forstå) - (Poulsen et al 2016:20).

unge voksne op til og med det 29. år. Unikt for Hjørring Kommune er en styrket uddannelses- og erhvervsvejledning i form af kombinerede job- og uddannelsessamtaler på jobcentret, samt mulighed for individuel uddannelses- og erhvervsvejledning fra 7. klasse t.o.m. det 29. år (Ungegarantien.dk 2021).

3.2 Forældrenes ansvar og rolle ind i ungeindsatsen

Ungegarantiens udfordring i deres arbejde er, at de unges forældre ikke systematisk bliver involveret i hele barnets karrierelæringsrejse på en optimal måde. Dvs. at forældrene ikke direkte bliver involveret i den karrierelæring, barnet får i skolen, på virksomhedsbesøg, i vejledningen og andre støttetilbud gennem ungeindsatsen. Faktisk møder Ungegarantien formelt kun forældrene til det årlige forældremøde i begyndelsen af skoleåret, hvor der er en masse andre interessenter, som også har en masse informationer, forældrene skal forholde sig til (Intern kilde).

De unges forældre er en vigtig aktør ind i grundskolesporet, som ifølge kommunen har et ansvar for, at de unge lykkes og opnår sin positive destination, hvorfor forældrene er en vigtig samarbejdspartner for skolens ansatte for at løfte opgaven. Forældrene er ligeledes også en vigtig aktør ind i vejledningssporet, hvis ansvar ifølge kommunen er, at deres barn er i arbejde eller i gang med en uddannelse, hvor vejlederne i denne forbindelse har en vigtig rolle i at understøtte forældrene i dette ansvar (Ungegarantien.dk 2021). *“Det er intentionen med vejledningen, at den skal bidrage til, at elever og forældre bliver udfordret i deres forestilling om valg af uddannelse og job. Vejledningen for unge i 7.-10. klasse styrkes med henblik på at sikre de unges valgparathed og modvirke omvalg og frafald på ungdomsuddannelserne”* (Ungegarantien.dk 2021:16). Forventningerne til forældrene fra kommunens side er ret så omfangsrig, da de både skal sørge for, at den unge kommer på den rette hylde ift. uddannelse og job, men samtidig også skal udfordre den unges og deres forestillinger om uddannelse. Som påpeget i problemfeltet har forældre forskellige udgangspunkter, bl.a. ift. muligheden for at involvere sig i sit barns skolegang samt viden om uddannelsessystemet, hvorfor disse forventninger kan være sværere at indfri for nogle forældre frem for andre. Jeg ønsker derfor i dette speciale at have en nysgerrighed på, hvordan forældrene selv opfatter deres ansvar og rolle ind i vejledningen, og om de føler sig godt nok klædt på til opgaven.

4. Design

4.1 Casestudie

Dette speciale tager udgangspunkt i casestudiet som forskningsdesign. I et casestudie ønsker forskeren at forstå og forklare en specifik udvalgt case, der fanger vedkommendes forskningsinteresse (Antoft & Salomonsen 2007:31). Dette speciale læner sig op af Robert Yins (2014) definition af casestudiet: *"A case study is an empirical inquiry that investigates a contemporary phenomenon (the case) in depth and within its real-world context"* (Bartlett & Vavrus 2017:900). En case er altså en enhed eller et fænomen, som jeg ønsker at studere i dybden, hvilket gøres bedst ved at inddrage konteksten og dermed opnå en større forståelse af den udvalgte case i sin helhed. Casen som undersøges i dette speciale, er forældre i Hjørring Kommunes egne oplevelser af deres rolle som vejleder af deres børn ifm. uddannelses- og karrierevalg, og dermed undersøge danske forældres oplevelser med deres vejlederrolle. Med dette casestudie ønsker jeg at antage et teorifortolkende perspektiv med det formål at formulere ny empirisk viden. Derfor anvender jeg teorien som ramme for det empiriske materiale for derved at bidrage til en forklaring af casen og dens sammenhænge, og om den er af unik eller generel karakter (Antoft & Salomonsen 2007:38-41).

Konstruktionen af dette casestudie er opstået på en lidt atypisk måde, fordi casen delvist er blevet givet på forhånd, og er dermed ikke blevet fuldstændig strategisk udvalgt (Antoft & Salomonsen 2007:43-46). Jeg har gennem min ansættelse som studentermedhjælper i Hjørring Kommune skulle arbejde med forældreinddragelse ift. børn og unges uddannelses- og jobvalg. Derfor valgte jeg at udnytte dette og skrive mit sociologiske speciale om forældres oplevelser af at være vejledende aktør ifm. deres børns uddannelses- og karrierevalg. Forud for de individuelle interviews ifm. dette speciale, har jeg i min ansættelse været med til at afholde individuelle interviews med nogle forældre i kommunen. Interviewene handlede om, hvordan kommunen kan inddrage forældrene endnu mere i den karrierelæring, deres børn opnår gennem skolen og UE-vejledningen. Forældrenes perspektiver fra disse individuelle interviews har givet mig et bedre indblik i, hvad jeg kan undersøge gennem denne case. Denne form for case-sponsorering kalder Monica Krause for *"stand-in which sponsored itself"* (Krause 2021:51). Desuden har jeg gennem min ansættelse også fået nemmere adgang til forældrene, hvilket er en anden form for case-sponsorering kaldet *"stand-in sponsored by convenience"* (Krause 2021:44-46).

4.2 Hermeneutikken

Hermeneutikken er valgt som dette speciales videnskabsteoretiske tilgang. Formålet med at benytte en hermeneutisk tilgang er, at jeg ønsker at undersøge og belyse problemer og løsninger ifm. forældres vejledning af børns uddannelses- og karrierevalg ud fra forældrenes egne erfaringer. I denne forbindelse vil jeg bruge forældrenes oplevede virkelighed i kombination med min egen forforståelse, der er dannet ud fra min ansættelse som studentermedhjælper i Hjørring Kommune, samt min læsning af eksisterende forskning og teori. Et vigtigt element i den hermeneutiske tilgang er begrebet om *den hermeneutiske cirkel*, hvilket indebærer, at forskeren i sit arbejde hele tiden gennemgår en frem- og tilbagegående proces mellem datamaterialets dele og helhed. Den hermeneutiske cirkel har til formål at åbne mulighederne for en stadig dybere forståelse af meningen gennem en kontinuerlig vekselvirkning mellem dele og helhed (Brinkmann 2015:90-91). I dette speciale kommer den hermeneutiske cirkel i spil, ved at jeg i analysen af empirien inddrager min forforståelse og de teoretiske perspektiver for at opnå en dybere meningsfuld helhed. Et andet vigtigt element af hermeneutikken er bestræbelsen på at opnå en *horisontsammensmeltning*, hvilket er en proces, hvor forskerens forforståelse og informantens livsverden mødes (Højbjerg 2013:303).

4.2.1 Min forforståelse inden dataindsamlingen

Min egen og kommunens forforståelse indebærer, at flere af forældrene kan have svært ved at navigere i uddannelsessystemet, som det er indrettet i dag, idet meget har ændret sig siden, de selv tog en uddannelse. Derfor tror kommunen og jeg, at forældrene er tilbøjelige til at tage udgangspunkt i deres egne oplevelser med uddannelsessystemet på godt og ondt. Desuden ønsker kommunen at inddrage forældrene noget mere i deres børns karrierelæringsrejse ifm. ungeindsatsen. Da nogle forældre kan råde deres børn til et andet uddannelsesvalg, som ikke stemmer overens med deres barns egne refleksive overvejelser i karrierelæringsprocessen, og kan dermed utilsigtet skabe mere forvirring hos barnet.

Gennem min læsning af eksisterende forskning og teori, er min forforståelse blevet præget af, at forældre udviser en generel velvilje til at støtte op om sit barns skolegang. Derudover ønsker forældre, at barnet træffer sine egne valg ifm. uddannelse og karriere, men at forældrene både tilsigtet og utilsigtet præger barnets valg til en vis grad. I et senmoderne samfund med øget individualisering bliver uddannelses- og karrierevalg tillagt store forventninger om, at det skal passe til individets evner og interesser.

5. Kvalitativ metode

Kvalitativ forskning er interesseret i at undersøge menneskelige aktørers egne perspektiver og fortællinger om, hvordan de oplever og forstår den verden, de er en del af. Når man anvender kvalitativ metode, er man derfor nysgerrig på, hvordan noget gøres, opleves, fremtræder eller udvikles (Brinkmann & Tanggard 2020:15-16). I dette speciale ønsker jeg at undersøge, hvordan forældre vejleder om uddannelse og karriere, og dermed opnå en dybere forståelse af informanternes levede oplevelser med at være en personlig vejleder for deres barn ift. uddannelses- og jobvalg.

5.1 Semistrukturerede interviews

Specialets empiriske datagrundlag består i seks interviews med 7 forældre, hvor ét af interviewene er med et forældrepar. I tråd med den hermeneutiske tilgang anvendt i dette speciale, er jeg interesseret i at opnå ny viden om forældres vejledning af deres børn ifm. uddannelses- og jobvalg ved at forstå og fortolke på informanternes egne perspektiver af deres livsverden. Herudfra er målet at komme tættere på en fælles forståelsesramme af emnet (Brinkmann 2015:90-91). Derfor har jeg valgt at gøre brug af kvalitative interviews, idet styrken ved at anvende interview er, at man som forsker kan få adgang til og høre om menneskers oplevelser af forskellige fænomener i deres eget hverdagsliv og dermed livsverden gennem samtalen (Brinkmann & Tanggard 2020:35). Derudover har jeg valgt at gøre brug af den semistrukturerede interviewform, fordi jeg ønsker at lade informanten selv komme på banen med de oplevelser, som den enkelte vurderer relevante ift. emnet, samtidig med at fokusere samtalen vha. sensibiliserende begreber. Ved brug af semistrukturerede interviews vil der stadig være plads til, at jeg i samtalen stiller spørgsmål udover dem i selve interviewguiden, hvilket åbner op for nye oplevelser og erkendelser af informanternes livsverden (Brinkmann & Tanggard 2020:42-44).

5.2 Rekruttering og sampling

Forældrene til de individuelle interviews og gruppeinterviews er blevet henvendt gennem Aula⁵, hvor jeg med hjælp fra nogle kolleger fra Hjørring Kommune har fået sendt min speciale henvendelse til forældrene ud via UE-vejledernes kanaler. Min henvendelse er blevet sendt bredt ud i kommunen til alle forældre, som har minimum et barn i udskolingen. Valget

⁵ Aula er en online kommunikationsplatform til forældre, skoleledelse og fagprofessionelle, hvor man kan tilgå viden om et barns udvikling, læring og trivsel (Aulainfo.dk)

om at forældrene minimum skal have et barn i udskolingen, er truffet på baggrund af, at den unge i udskolingen er tæt på at være færdig med grundskolen og skal dermed snart træffe et valg om enten job eller ungdomsuddannelse. Forældrenes vejledning ift. uddannelse og karriere skærpes i kølvandet af, at den unge skal træffe et valg om job eller ungdomsuddannelse, da den unge oftest ønsker at involvere sine forældre i denne proces. Derudover er valget om også at inddrage forældre, som har børn tilknyttet fri- og privatskoler, truffet for netop at komme bredere ud til en større forældregruppe. I dette speciale fokuseres der på forældres vejledning generelt og ikke på deres vejledning ift. karrierelæring, så derfor er forældre til børn på fri- og privatskoler også blevet inddraget. Aula er implementeret i alle landets kommuner, og alle forældre har adgang til platformen (Kombit 2023), hvorfor min henvendelse er blevet sendt ud til et bredt udsnit af forældrene i Hjørring Kommune. Valget om at anvende Aula er taget med håbet om at hverve et mere repræsentativt udsnit af den samlede population, dvs. forældre på tværs af køn og med forskellig etniske, sociale og uddannelsesmæssig baggrunde. Til trods for forsøget om at komme bredt ud til alle socialgrupper, er det kun lykkedes at få fat på forældre med et kort, mellemlang og lang uddannelsesniveau. Grunden til dette kan være, at forældre med et højere uddannelsesniveau føler sig mere selvsikre i at tale om uddannelse og karriere end forældre med et lavt uddannelsesniveau. Borgerne i Hjørring Kommune i aldersgruppen 30-59 år har et lavere uddannelsesniveau end borgere i samme aldersgruppe i hele landet, så der er ikke en overrepræsentation af borgere med et højere uddannelsesniveau i Hjørring Kommune (se Bilag 1). Denne overrepræsentation af højtuddannede forældre i undersøgelsen er ikke repræsentativ for hele populationen, hvorfor der er tale om selektionsbias (metodeguiden.au.dk a).

I min specialehenvendelse til forældrene gjorde jeg noget ud af at sørge for, de vidste, at det var mig som specialestuderende, der var den reelle afsender, og at vejlederne kun hjalp mig med at få mit budskab ud. Desuden understregede jeg i min henvendelse, at det var fuldstændig frivilligt at deltage i interviewene, og igen at det ikke havde noget med vejlederne at gøre. Grunden til alt dette var at være transparent med mine hensigter ift. henvendelsen, men også af etiske årsager sørge for at forældrene ikke følte sig pålagt til at deltage, fordi det var vejlederne, der sendte henvendelsen ud. Efter jeg havde fået svar tilbage fra de forældre, der var interesserede i at deltage, henvendte jeg mig til dem og spurgte, om de havde mulighed for at tage en partner eller deres barn i udskolingen med til interviewet. Der var kun én af forældrene, hvis barn i udskolingen kunne deltage, jeg har dog valgt ikke at

lade barnets udsagn fremgå i det empiriske materiale, fordi et enkelt barns deltagelse ikke kan stå alene.

5.3 Interviewguide

I dette afsnit vil der blive gennemgået og argumenteret for de valg, der er blevet foretaget ifm. udarbejdelsen af interviewguiden. I forbindelse med udarbejdelsen af min interviewguide har jeg benyttet min forforståelse heri min rolle som studentermedhjælper, eksisterende forskning og teori til at formulere flere af spørgsmålene. Interviewguiden kan findes i Bilag 2. Spørgsmålene under *socialisering* dækker over forældrenes syn på uddannelse, og hvordan forældrene taler om uddannelse og job i hjemmet for at få en fornemmelse af, om det er overvejende positive eller negative fortællinger om uddannelse og arbejdsmarkedet, der internaliseres til barnet. Spørgsmålene under *forældrenes rolle som vejledende aktør* dækker over børnenes involvering og behov for vejledning, samt hvad forældrene ønsker at lægge vægt på i deres vejledning, for at få en fornemmelse af, hvorvidt de tænker og oplever, at de har et ansvar som vejleder. Spørgsmålene under *social kapital* dækker over, hvorvidt forældrene deltager i deres børns skolegang, og om de finder det vigtigt at deltage, for at få en fornemmelse af, hvor meget tid de lægger i det. Spørgsmålene, der starter med: "*Synes du, det er vigtigt*", har en normativ ordklang og kan risikere at fremprovokere *social desirability bias*, hvor forældrene ønsker at fremstå bedre, end de reelt er (metodeguiden.au.dk b). Jeg kunne godt ønske, at jeg i min interviewguide eller i interviewsituationen havde spurgt de fraskilte forældre mere ind til, hvordan de oplever, at deres børn snakker om uddannelse og karriere med den anden forældre.

5.3.1 Sensibiliserende begreber

Herbert Blumer efterspørger i sin videnskabelige artikel: "*What is wrong with social theory*", at forskere inden for socialvidenskaben gør mere brug af, hvad han kalder sensibiliserende begreber, fordi han kritiserer socialvidenskabens udvikling af koncepter for værende uklare og vage (Blumer 1954:5, 7). Ifølge Blumer bidrager de sensibiliserende begreber til at give forskeren en mere generel referenceramme og hjælp til at håndtere og nærme sig de empiriske fænomener. Forskellig fra definitive begreber har de sensibiliserende begreber kun til formål at sætte en retning for, hvad man som forsker kan kigge efter, dermed ikke hvad forskeren bør kigge efter (Blumer 1954:7). Anvendelsen af sensibiliserende begreber i interviewguiden er valgt for nemmere at kunne håndtere og sætte en retning for empirien.

Samtidig har jeg anvendt åbne spørgsmål, så informanternes individuelle oplevelser vil blive det fremtrædende i interviewet. Følgende sensibiliserende begreber er inddraget i interviewguiden: *socialisering*, *individualisering* og begrebet om *social kapital*. Jeg mener, at disse sensibiliserende begreber kan blive en stor hjælp til at fortolke helheden og dens forskellige dele, for derefter at fortolke og sætte delene i en ny relation til helheden.

5.3.2 Værdikort

I interviewguiden har jeg valgt at inddrage en øvelse, hvor forældrene skulle vælge maks tre værdikort, som de fandt allervigtigst, at deres barn lagde vægt på i sit uddannelsesvalg. Værdikortenes udsagn er baseret på teori og eksisterende forskning, samt er inddelt i tematikker, disse værdikort kan findes i Bilag 3. Formålet med værdikortene var at få informanterne til at reflektere over det at træffe et uddannelsesvalg og kun vælge det absolut vigtigste for dem, at der bliver taget højde for, og dermed få et indblik i deres for forståelse ift. uddannelse og karriere. Desuden skulle værdikortene også muliggøre at informanterne kunne snakke om de ting, som den eksisterende forskning peger på kan være vigtigt ifm. at træffe et uddannelses- og karrierevalg. Operationaliseringen af værdikortene tager afsæt i eksisterende forskning: *kollektivitet* handler om at samfund, venner og familie kan påvirke uddannelsesvalget, *individualisering* handler om øgede forventninger til unges egen valgfrihed ift. uddannelse, *interne værdier* handler om at uddannelse kan udvikle den unge fagligt og personligt, og *eksterne værdier* handler om tryghed og sikkerhed ifm. at træffe et uddannelsesvalg. Værdikortene er udtænkt til at sprede sig over et to-akset kontinuum, på den ene akse befinder interne og eksterne værdier og på den anden akse individuelle og kollektive værdier. I analysen ønsker jeg at plote forældrene ind i kontinuummet, alt efter hvad de synes er vigtigt ift. at træffe et uddannelsesvalg og sammenligne dem med hinanden.

Under værdikort-øvelsen i interviewet, var det vigtigt for mig, at værdikortene ikke var arrangeret i tematikkerne, så de udseendemæssigt var identiske og opstillet i tilfældig rækkefølge, når informanterne skulle udvælge kortene (se Bilag 4). Da forældrene ikke skulle føle sig ansporet til at vælge ét værdikort frem for et andet på baggrund af tema eller udseende. Øvelsen med værdikortene fik forældrene til at indsnævre det absolut vigtigste, de ønskede, deres børn lagde vægt på ifm. et uddannelsesvalg ud af mange andre bevæggrunde jf. forskning. Sideløbende med dette satte øvelsen ved størstedelen af forældrene også gang i flere refleksioner om, hvordan de ønskede at vejlede deres børn, samtidig med at flere af forældrene reflekterede over deres egen og andre aktørers påvirkning af uddannelsesvalget. Alle forældre synes, at kortenes udsagn var en god repræsentation for, hvad man kan lægge

vægt på i et uddannelsesvalg, og der var ingen af forældrene, som ikke forstod, hvorfor udsagnene var med, dog var der nogle, de var uenige i (Bilag 5-10). Det vurderes, at værdikort-øvelsen har styrket analysens indhold, idet den har medført, at forældrene fik uddybet nogle af de ting, der er vigtige for dem i vejledningen (se afsnit 8.5.1).

5.3.3 Vignetmetoden

I interviewguiden har jeg valgt at inddrage en kort video fra Viden På Tværs, som er en offentlig vidensportal ejet af KL og Forhandlingsfællesskabet (Voss 2016). Videoen handler om, hvordan forældre kan hjælpe deres barn med karrierelæring. Det er interessant at høre forældrene om, hvad de tænker om denne måde at gribe vejledningen an på, men videoen kan muligvis også hjælpe dem til at gøre det nemmere at sætte ord på, hvad de rent faktisk selv gør. Denne video fungerer i min interviewguide som en vignette, hvilket har til formål at afdække individers og grupperes forståelser, vurderinger og holdninger til et givent fænomen (Ejrnæs & Monrad 2012:13). Monrad & Ejrnæs definerer vignetter som følgende: *“Vignetter er - som cases - korte beskrivelser af samfundsmæssige fænomener”* (Ejrnæs & Monrad 2012:13). Vignetter tager afsæt i den virkelige verden ved at være realistiske beskrivelser af et bestemt fænomen, men samtidig er de oftest fiktive og hypotetiske, idet disse konstrueres og tilpasses til ens forskningsinteresse. Vignetter er oftest anvendt som skriftlig form i undersøgelser, men vignetter kan også være billeder, lydclip, videooptagelser mm. (Ejrnæs & Monrad 2012:13). Hos størstedelen af forældrene hjalp vignetten i nogen grad dem med at reflektere over, hvordan de selv vejledte deres børn. Det vurderes, at vignetten delvist har styrket analysens indhold, idet den har medført, at forældrene reflekterede mere over deres egen vejledningspraksis. Desuden gav flere af forældrene udtryk for, at videoens indhold gav dem nogle redskaber til, hvordan de selv kunne stille flere gode spørgsmål ifm. vejledningen af deres børn (se Bilag 5-10).

5.4 Interviewenes forløb

De seks interviews blev foretaget i uge 11, 12 og 13 om eftermiddagen, efter at forældrene havde fået fri fra arbejde. Alle interviewene er blevet udført digitalt over Microsoft Teams og Zoom, og et enkelt interview har foregået over telefonen. Grunden til at jeg valgte, at interviewene skulle foregå online, var for at tilbyde noget fleksibilitet ift. deltagelse for forældrene, samtidig med at jeg ved brug af videoopkald på Teams og Zoom stadig kunne se og fornemme stemninger og kropslige udtryk f.eks. mimik. Forud for det telefoniske

interview sendte jeg værdikort og videoen (vignet) til forælderen, fordi hun ville befinde sig i sin bil på dagen for interviewet, og derfor ville hun ikke have haft mulighed for at kigge materialet igennem. En mulig ulempe ved dette kunne være, at der var en risiko for, at informanten kunne blive farvet for meget forud for interviewet, dog vurderede jeg, at det ikke var et problem under selve interviewet. Ulempen ved det telefoniske interview var, at der var nogle stemninger og mimik, man gik glip af, som man ikke ville have gjort, hvis interviewet havde været over Teams eller Zoom. Dog havde det mest optimale været, hvis alle interviews havde foregået fysisk, fordi man nemmere kan gennemskue og aflæse stemninger og mimik, når man er ansigt til ansigt med hinanden.

En af forældrene havde jeg forud for speciale interviewet snakket med ifm. mit job som studentermedhjælper, hvor interviewet fokuserede på, hvordan forældre ønsker at blive involveret på en systematisk måde i deres barns karrierelæringsrejse gennem ungeindsatsen. Konsekvensen ved dette blev, at informanten fik en bedre forståelse af kommunens ungeindsats og havde gjort sig nogle tanker om emnet uddannelse og karriere på forhånd, hvilket kan have påvirket spontaniteten bag svarene.

5.5 Ethiske overvejelser

Jeg vurderer, at specialets etiske potentiale er relativt uproblematisk, idet forældrenes måde at vejlede deres børn ifm. uddannelses- og karrierevalg ikke er et specielt følsomt emne, samtidig med at det er meget individuelt, hvad god vejledning er. Jeg sørgede for at informanterne var trygge i selve interviewsituationen ved at forsikre dem om, at de vil blive anonymiseret i henhold til gældende GDPR regler. For at udvise gennemsigtighed forklarede jeg også informanterne i interviewsituationen, hvad specialesamarbejdet med Hjørring Kommune indebar.

6. Teori

De udvalgte teorier inden for socialisering og intergenerationel overførsel af ressourcer skal i dette speciale bidrage med at nuancere, hvorfor nogle forældre har bedre forudsætninger for at vejlede deres børn om uddannelse og karriere end andre forældre. Mens den udvalgte teori inden for individualisering har til formål at bidrage med at belyse og nuancere, hvordan forældres vejledningspraksis påvirkes af individualismens agenda og gennemsyning af samfundet.

6.1 Intergenerationel overførsel af ressourcer

6.1.1 Bourdieus uddannelsessociologi

Kulturel kapital

Forældre kan overføre vigtig viden om faglighed, uddannelse og karriere til deres børn, denne intergenerationelle overførsel af ressourcer vil høre ind under Bourdieus teoretisering af *kulturel kapital*. Bourdieu inddeler kulturel kapital i tre forskellige niveauer. Første niveau indbefatter det kropslige element af kulturel kapital heri indlejrede gestikulationer og væremåder, der kan hjælpe barnet med at gebærde sig fagligt og socialt på en uddannelsesinstitution (felt). Andet niveau udgør det objektive element af kulturel kapital som eksempelvis bøger, der kan hjælpe barnet med at klare sig fagligt bedre i skolen. Tredje niveau omfatter det institutionaliserede element af kulturel kapital heri forældrenes uddannelsesmæssige kvalifikationer, som eksempelvis kan hjælpe barnet med at forstå uddannelsessystemet bedre (Bourdieu 1986:15-17).

Felt

Når forældre skal vejlede deres børn ift. uddannelse og karriere, kan det være udfordrende, fordi uddannelsessystemet kan være en kompleks og vanskelig størrelse at navigere rundt i (Pless & Juul 2018). Bourdieus begreb om *felt* er ideel til at forklare, hvorfor nogle forældre er bedre end andre til at vejlede deres børn om uddannelse og karriereveje pga. deres egne erfaringer med uddannelsessystemet. Til at forklare feltet anvender Bourdieu en spilmetafor, hvor feltet skal ses som en arena for magtkampe blandt spillets deltagere. Spillerne bruger forskellige strategier og har forskellige kort i form af kapitaler på hånden (Bourdieu & Wacquant 1996:85-87). De forældre, som har en mellemlang eller lang videregående

uddannelse vil være bedre stillet til at vejlede deres børn om uddannelses- og karrierevalg end forældre med en lav eller ingen uddannelse, fordi de er vant til at gebærde sig i uddannelsessystemet og har en større sans for spillet qua deres større kendskab til feltet (Thomsen et al 2020). På trods af, at det kan være meget konfliktfyldt at deltage i felterne, er det stadig tilstræbellesværdigt for forældrene at spille spillet, fordi man kan vinde flere kort (kapitaler) heri særligt symbolsk kapital i form af status (Bourdieu & Wacquant 1996:85). Feltet kan antage mange forskellige former, hvilket også gør sig gældende for dette speciale, hvor relevante felter er familien, skolen, uddannelsessystemet og arbejdsmarkedet (Järvinen 2013:378). For hvert felt er der nogle spilleregler også kaldet doxa, hvilket indebærer normer for, hvordan deltagerne bør handle inden for det givne felt (Bourdieu 1997:127-129). En forældre med håndværksmæssig baggrund har eksempelvis lettere ved at vejlede sit barn til at tage en erhvervsuddannelse, fordi vedkommende bedre forstår feltets doxa qua sin egen viden om håndværker erhvervet end en forældre med en akademisk baggrund.

Habitus

I relation til feltbegrebet kan Bourdieus begreb om habitus ses, idet *“Habitus er internaliseringen af det sociale set fra en bestemt synsvinkel i et bestemt felt”* (Bourdieu & Wacquant 1996:118). Dvs. at når individet anvender sin habitus til at handle ind i et bestemt felt, så trækker individet på de erfaringer, vedkommende tidligere har gjort i det pågældende felt, men individet tager også højde for eventuelle nye objektive omstændigheder, der måtte opstå i feltet. Individet har derved lettere ved at begå sig i et felt, når individet er “affødt” i eller har gjort sig nogle kropsliggjorte erfaringer med det (Bourdieu & Wacquant 1996:112-116). Derudover er der også et socialt kognitivt aspekt forankret i habitusbegrebet, idet individets habitus også fungerer: *“som matrice for individets måde at opfatte, vurdere og handle på”* (Bourdieu & Wacquant 1996:30). Ifølge Bourdieu er individet som handlende aktør udstyret med en praktisk sans, dvs. individets egen fortolknings- og handlingsramme, hvilket gør individet i stand til at træffe beslutninger om, hvordan vedkommende skal handle i forskellige situationer (Bourdieu 1997:44). Habitusbegrebet er relevant at inddrage i dette speciale, fordi forældrenes fortolknings- og handlingsramme qua deres habitus er vigtig at forstå, da denne har betydning for deres overvejelser om vejledningen af deres barn ifm. at træffe uddannelses- og karrierevalg.

Teoretiske begrænsninger

Bourdieu's teoriapparat er ofte blevet kritiseret for at have udfordringer med at omfavne mikroniveauet og det individorienteret perspektiv, fordi han qua sit videnskabsteoretiske standpunkt som strukturalist, derfor har svært ved at indfange individets egne muligheder for at handle og påvirke strukturerne (Järvinen 2013:382-384). Med denne kritik for øje, ønsker jeg at anvende Colemans koncept af social kapital som supplement til Bourdieus teoriapparat.

6.1.2 Colemans koncept af social kapital

Coleman viste med sin konceptualisering af social kapital, at effekten af social kapital i samfundet og i familien kunne være med til at understøtte dannelsen af human kapital. Hans koncept af social kapital omfavner individniveauet, samtidig med at det muliggør overgangene fra mikro til makro uden behovet for at uddybe de sociale strukturer i detaljer (Coleman 1988:101). Forskellig fra Bourdieu er Colemans social kapital mere fokuseret på kapitalformen som mulighedsstige, hvorimod Bourdieu lægger vægt på, at kapitalformen skal sikre elitens suverænitet gennem social reproduktion. Desuden anses Colemans social kapital som værende et biprodukt af menneskelige relationer og dermed opstår mere utilsigtet, mens Bourdieus sociale kapital er af mere instrumentel karakter og med reproduktion som formål (Lee 2022:2).

I artiklen "Social Capital in the Creation of Human Capital" fra 1988 fandt Coleman, at social kapital i og uden for familien i voksenalderen omkring skolen reducerede sandsynligheden for, at børn droppede ud af gymnasiet (Coleman 1988). Coleman definerer social kapital som følgende: "*Social capital is defined by its function. It is not a single entity but a variety of different entities, with two elements in common: they all consist of some aspect of social structures, and they facilitate certain actions of actors-whether persons or corporate actors-within the structure*" (Coleman 1988:98). Forskellig fra andre kapitalformer, er social kapital indbygget i strukturen af relationer mellem og iblandt menneskelige aktører, dvs. at social kapital hverken er indlejret i aktørerne selv eller i fysiske genstande (Coleman 1988:98). Ifølge Coleman findes der tre forskellige former for social kapital: 1. *obligations and expectations* (oversat forpligtelser og forventninger), 2. *information channels* (oversat informationskanaler) og 3. *social norms* (oversat sociale normer) - (Coleman 1988:95).

Forpligtelser og forventninger handler om, at individer i deres samhandling med hinanden hjælper hinanden, men med en forventning om at få hjælpen retur igen. Det vil sige, at individer ikke kun hjælper hinanden af deres hjertes godhed, men individer har også en skjult agenda om at skabe nytte senere hen for dem selv. Denne form for social kapital afhænger af to elementer: 1. det sociale miljøes troværdighed, hvilket indebærer, at forpligtelser skal tilbagebetales, og 2. det faktiske omfang af forpligtelser, der bliver indfriet. Uden en høj grad af tillid i en social gruppe, vil denne institution ikke kunne eksistere, idet en person, som modtager en tjeneste tidligt i relationen, ville kunne stikke af og efterlade de andre gruppemedlemmer, uden at tjenesten bliver gengældt. Individer i sociale strukturer med høje niveauer af udestående forpligtelser har til enhver tid mere social kapital, som de kan trække på, dvs. at den sociale strukturs ressourcer i form af udestående forpligtelser forstærkes af deres tilgængelighed for andre, når det er nødvendigt (Coleman 1988:102-103).

Informationskanaler indebærer det potentiale for information, der ligger i sociale relationer. Information er altafgørende for at skabe grundlag for handling, dog kan indhentningen af information være dyrt, idet det kræver stor opmærksomhed, som ofte er knap i sociale relationer. Information kan indhentes gennem sociale relationer, som også opretholdes til andre formål. Disse relationer er værdifulde pga. de oplysninger, de giver (Coleman 1988:104).

Sociale normer udgør en særlig vigtig form for social kapital, idet normer påvirker handlingen i sociale relationer mellem personer. Den præskriptive norm, om at man skal give afkald på sin egeninteresse og i stedet handle ind i kollektivets interesse, udgør et vigtigt element i social kapital. Særligt kan denne normtype blive forstærket af social støtte, status, ære og andre belønninger. Effektive normer i et kollektiv skaber ikke kun afvigende handlinger, der kan skade andre, men også afvigende handlinger, som kan være til gavn for alle medlemmer af kollektivet. Derfor er der oftest også nogle sanktioner forbundet med normer, men uanset om der er tale om interne eller eksterne sanktioner, kan sanktionerne også nogle gange være nyttige (Coleman 1988:104-105).

For at **social kapital i familien** kan bidrage til barnets intellektuelle udvikling, er forældrene nødt til at investere tid og anstrengelser ind i relationen. Ifølge Coleman kan forældrenes human kapital blive irrelevant for barnets uddannelsesmæssige formåen, hvis forældrene kun benytter sig af sin human kapital uden for hjemmet og dermed ikke aktivt er deltagende i barnets liv. Derfor afhænger barnets adgang til forældrenes human kapital gennem social kapital i familien af forældrenes fysiske tilstedeværelse, og af opmærksomheden forældrene

giver barnet (Coleman 1988:110-111). *Social kapital uden for familien* skal findes i fællesskaberne, forældrene er omgivet af bl.a. lokalsamfundet og institutioner, f.eks. skolen ens barn går på, hvor det også er nødvendigt, at forældrene investerer tid og anstrengelser ind i disse for at profitere fra dem. En stærk og tillidsfuld relation mellem forældre kan udvide adgangen til ressourcer og muligheder (Coleman 1988:113).

6.2 Socialisering

6.2.1 Ulig barndom af Annette Lareau

Annette Lareau er en amerikansk sociolog, som primært forsker i sociale klasseforskelle i familielivet og samarbejdsforholdet mellem familier og institutioner (sociology.sas.upenn.edu). Lareau trækker på sociologen Pierre Bourdieus teoretiske arbejde som kontekst for at undersøge sociale klassers betydning, men hun udvikler sit eget begrebsapparat ud fra sine empiriske fund (Lareau 2011:361-362). I artiklen "Inequality: Social Class and Childrearing in Black Families and White Families" fra 2002 finder Lareau, at sociale klasser anvender forskellige opdragelsesstile i hjemmet, fordi de anvender forskellige kulturelle logikker. Desuden finder hun også, at klasseforskellene i familielivet ikke kun ligger i de fordele, forældrene opnår for deres børn, men også i de færdigheder, de overfører til børnene, så børnene lettere selv kan forhandle deres egne livsveje (Lareau 2002:747, 749).

Lareau peger på tre dimensioner: *organiseringen af dagligdagen*, *sprogbrug* og *sociale forbindelser*, som vigtige aspekter til at skelne opdragelsesstile fra hinanden og vurdere dem ud fra. Disse tre dimensioner indfanger dog ikke alle aspekter af familielivet, men de indgår som vigtige aspekter i forskellige opdragelsesstile, dog understreger hun, at disse dimensioner er så indlejret i familiens rutiner, at de hverken anses af forældre eller børn (Lareau 2002:752-753). Arbejderklassens opdragelsesstil lægger vægt på *accomplishment of natural growth* (oversat gennemførelsen af naturlig vækst), hvor disse forældre tror på, at deres børn vil trives og udvikle sig, hvis de sørger for basale ting som mad, kærlighed og sikkerhed. Forældrene inden for denne opdragelsesstil fokuserer ikke på at udvikle deres børns særlige talenter. Desuden er forældre inden for denne opdragelsesstil mere tilbøjelige til at anvende en autoritær disciplin, de har også et øget fokus på, at børnene har mere fritid og indgår dermed i færre organiserede aktiviteter (Lareau 2002:748-749). Modsat lægger middelklassens opdragelsesstil vægt på *concerted cultivation* (oversat samordnet kultivering). Det betyder, at forældrene tror på, at deres børn vil trives og udvikle sig bedst, hvis de udover

basale ting også fokuserer på, at deres børn deltager i organiserede aktiviteter, da børnene gennem disse opnår vigtige livsfærdigheder. Derfor opstår der inden for disse familier en øget dyrkelse af individualisme og et fokus på børns præstation. Gennem denne samordnet kultiverede opdragelsesstil, lægger forældrene også vægt på at udvikle deres børns sprogbrug og anvender en mere demokratisk disciplin (Lareau 2002:748).

I forlængelse heraf er det dog vigtigt at påpege, at sociale klasser ikke påvirker alle aspekter af familielivet, desuden findes der også variationer inden for de enkelte sociale klasser (Lareau 2002:772). Disse fund viser sig ikke at være unikke for den amerikanske kontekst. Et norsk studie peger på, at middelklasse forældre til små børn tager idealet om at intensivere og stimulere i forældreskabet på sig og sørger for, at deres børn er klædt på til at begå sig individuelt uden for familien (Stefansen & Farstad 2010). Et dansk studie finder en signifikant sammenhæng mellem forældrenes tidsforbrug på udviklende aktiviteter og børns uddannelsespræstationer ved 9. klasses afgangseksamen. De højtuddannede brugte mere tid på udviklende aktiviteter end de lavtuddannede, hvilket skyldes en forskel i socioøkonomiske ressourcer (Thomsen 2015).

6.2.2 Samarbejdsforholdet mellem forældre og skolen

I et andet interessant studie af Lareau, finder hun, at de fagprofessionelle i skolen har standardiserede opfattelser af, hvordan forældres rolle i skolegangen bør udfyldes på den mest hensigtsmæssige måde. En vigtig problematik, som hun adresserer, er, at skolen efterspørger en specifik adfærd fra alle forældre uden at tage højde for sociale klasser, da hun observerer, at dette øger den sociale ulighed. Dette da sociale klasser fordrer, at forældre har ulige ressourcer, samtidig med at sociale og kulturelle elementer i familielivet som en form for kulturel kapital letter mulighederne for at efterleve lærernes krav til forældrene. Kulturen inden for middelklassen giver forældrene mere information om skolegangen og fremmer de sociale bånd mellem skole-hjem-samarbejdet. Mens kulturen inden for arbejderklassen fremprovokerer, at forældrene lægger mere vægt på slægtskab og fremmer uafhængighed mellem familielivets og skolens sfærer (Lareau 1987:73, 82-83).

6.3 Individualisering

Ulrich Beck er en af sociologiens helt store bidragsydere, når det kommer til samfundsdiagnose, hvor hans teori om risikosamfundet er blevet et af de mest indflydelsesrige bidrag i nyere tid (Andersen 2023). Ifølge Beck sker der nogle skelsættende

samfundsmæssige ændringer, da flere af de vestlige lande går fra at være industrisamfund til risikosamfund, fordi vi mennesker i stor stil selv er medvirkende til at producere risici (Sørensen & Christiansen 2006:20-21).

Beck italesætter en af konsekvenserne ved den øgede individualisering i samfundet, han påpeger følgende: *“der er stadig færre aspekter af tilværelsen, som principielt ikke kan påvirkes, og stadig flere aspekter af biografien bliver åbne over for beslutninger, dvs. bliver individets egen konstruktion”* (Beck 1997:216). De mange åbne muligheder og beslutninger, som individet skal forholde sig til, kan resultere i, at individet fanges i en rastløst tilstand, idet den enkelte hele tiden er bevidst om, at en anden beslutning end den valgte kunne have givet flere muligheder (Sørensen & Christiansen 2006:71). Det at træffe et uddannelsesvalg kan særligt skabe en stor usikkerhed hos unge, da tvivlen kan opstå ift., om det nu også er det rigtige valg, eller om et andet valg var bedre, hvilket sætter forældrenes vejledning på prøve. I takt med efterkrigens velfærdsstatslige udvikling og påvirkning på individualiseringsprocessen, er der på baggrund af konstante indkomstforskelle mm. sket en aftraditionisering eller opløsning af de sociale klasser. Kriser som f.eks. arbejdsløshed rammer ikke længere kun personer i de lavere lag, men rammer i dag personer i alle sociale klasser. Derfor rammer arbejdsløshed ikke længere én bestemt klasse, men i stedet markedsindividet og dets specifikke situation (Beck 1997:144, 146-147). Den øget modernisering i samfundet har gjort, at alle mennesker i dag bliver tvunget til at spørge sig selv, hvordan de vil leve deres liv, da det ikke længere udelukkende er givet qua ens sociale position (Beck 1997:211). Derfor er individualiseringsprocessen også forbundet med en vis dobbeltsidethed. På den ene side kan individet i stigende grad træffe selvstændige valg og skabe egen biografi. Mens denne frisættelse på den anden side finder sted med udgangspunkt i uddannelsessystemet og statens interesser, da individets frisættelse fra traditionelle bindinger sker sideløbende med nye standardiseringer og institutionaliseringer af individets livsforløb (Beck 1997:209-210).

6.3.1 Institutionaliseret individualisering

Ifølge Beck, har individualiseringsprocessen en institutionel dimension, idet institutionerne fungerer som primus motor for netop individualiseringsprocessen, fordi institutionerne særligt tager udgangspunkt i det enkelte individ frem for kollektive enheder f.eks. familien (Sørensen & Christiansen 2006:70). Når et ungt menneske for eksempel skal optages på en ungdomsuddannelse, så er kravene for optagelse knyttet op på individets kvalifikationer og kompetencer og ikke familiens. Ifølge Beck, frisættes individet fra traditionelle bindinger og

forsørgelse kun for at blive underlagt en ny afhængighed af arbejdsmarkedet og forbrugerrollen og dertilhørende standardisering og kontrol (Beck 1997:211). I denne forbindelse peger Beck på, at uddannelse bliver en vigtig eksistenssikring på arbejdsmarkedet (Beck 1997:214). Konsekvensen af de institutionelle bestemmelser f.eks. vedrørende arbejdsmarkedet og uddannelsessystemet er, at det direkte og indirekte griber ind i individernes tilværelse. Samtidig er de institutionelle forhold, der påvirker individerne, ikke længere et resultat af tilfældige omstændigheder, som bare sker, men skal i stedet erkendes som konsekvens af individernes egne beslutninger (Beck 1997:212, 217).

7. Analysestrategi

7.1 Transskribering

For lettere at kunne analysere empirien, er interviewene blevet omsat fra lyd til skrift. Interviewene er blevet transskriberet vha. Microsoft Words dikteringsfunktion og Microsoft Teams transskriptionsværktøj, hvorefter der er blevet rettet manuelt. Alle interviews er blevet transskriberet ordret, dog er talesproget blevet omskrevet, f.eks. er der blevet fjernet fyldord for, at det er lettere at læse.

7.2 Kodningsmetode

Jeg startede med at læse alle transskriberingerne igennem, samtidig med at jeg skrev enkelte noter ned ud fra min for forståelse tilegnet gennem læsning af eksisterende forskning og teori. Ud fra disse noter lavede jeg en række begrebsstyrede koder. Programmet Nvivo er anvendt til kodningen af interviewmaterialet, hvor jeg i denne forbindelse oprettede i alt 17 koder (se Bilag 11). Koderne tager særligt udgangspunkt i teorien, jf. mit teorifortolkende perspektiv, men også den eksisterende forskning. Under selve kodningen opstod der enkelte nye koder som supplement til de mere teoristyrede koder. Jeg har bevidst oprettet et stort antal koder for lettere at indfange interviewmaterialets mange nuancer og aspekter. I Bilag 11 fremgår alle koder, hvad der menes med dem og et eksempel fra transskriptionerne. Efter at have kodet alle interviews, gennemgik jeg kodningerne og udvalgte de mest relevante til analysen ud fra specialets problemformulering og underspørgsmål.

7.3 Kodningsrefleksioner ift. teori

Før interviewene havde jeg en fornemmelse af, hvilke teorier, der kunne blive relevante at inddrage jf. min læsning af eksisterende forskning. Herunder særligt *socialisering*, *individualisering* og *social kapital*, som blev anvendt som sensibiliserende begreber i interviewguiden. Senere vurderede jeg, at Bourdieus begreber *habitus*, *felt* og *kulturel kapital* kunne blive et fint supplement til Colemans social kapital i et intergenerationelt perspektiv på forældrenes overførsel af ressourcer. Derfor havde jeg forud for kodningsarbejdet flere teoretiske begreber, jeg ønskede at kode efter jf. mit teorifortolkende perspektiv.

7.4 Revision af min forforståelse

Min egen forforståelse har efter en gennemlæsning af interviewmaterialet udviklet sig. Forældrene ønsker ikke at tage udgangspunkt i egne oplevelser med uddannelsessystemet i deres vejledning af deres børn, men nogle gange bliver de nødt til at ty til egne oplevelser alligevel, fordi de stadig synes, at det er svært at navigere rundt i de mange uddannelsesveje. Desuden er forældrene meget opmærksomme på at vejlede i retning af det, den unge selv bringer på banen og giver udtryk for at interesserer sig for, hvorfor de oftest ikke vejleder ud over den fastsatte ramme stillet af den unge, fordi de ikke ønsker at plante unødigt forvirring hos den unge.

8. Analyse

8.1 Præsentation af forældrene og deres syn på uddannelse

I følgende afsnit vil forældrene kort blive præsenteret, samt deres syn på uddannelse for at få et indblik i deres forforståelse, hvilket påvirker deres tilgang til vejledningen.

8.1.1 Anna

Anna er gift og sammen med sin ægtefælle har de to børn sammen, en dreng på 12 år og en pige på 14 år. Anna har taget en lang videregående uddannelse og arbejder som foreningskonsulent, mens hendes mand har taget en mellemlang videregående uddannelse og arbejder som folkeskolelærer. Den ene af børnene går på en almindelig folkeskole, og den anden af børnene går på privatskole. Datteren er først lige startet i udskolingen, derfor fylder tanker om næste uddannelsesvalg ikke så meget hos hende endnu, men de snakker i familien jævnligt om uddannelse og job. Anna synes, at uddannelse er vigtigt, og hun opfordrer begge sine børn til at tage en uddannelse frem for ufaglært arbejde (Bilag 5:1). Hun tilføjer: *“Ja, få, komme til at lave noget, som man har lyst til at lave, og synes er spændende. Det bliver lidt nemmere at gøre, hvis man har fået en uddannelse”* (Bilag 5:10). Hun mener altså, at en uddannelse åbner op for flere jobmuligheder, som hendes børn kunne have lyst til og ville synes var spændende, end de muligheder der er inden for de ufaglærte jobs. Dette kan også hænge sammen med, at hun qua sin egen habitus er glad for de muligheder, hendes eget uddannelsesvalg har ført med sig, hvilket hun også ønsker for sine egne børn.

8.1.2 Bente

Bente bor sammen med sin kæreste og har to sønner, en dreng på 13 år og en dreng på 16 år, som begge to går på en friskole. Hun har taget en mellemlang videregående uddannelse som pædagog, og til daglig arbejder hun på et bosted. Hun er separeret fra drengenes far, men sønnerne ser deres far jævnligt, dog er det mest hende, der tager snakken om uddannelse og karriere med drengene (Bilag 6:1, 10). Bente synes, at det er vigtigt at tage en uddannelse, specielt mens man er ung: *“Så for mig, er det vigtigt, at mine drenge de får en uddannelse, mens de er unge [...] Ja, det har jeg selv været ked af, at jeg ikke selv gjorde noget ved dengang”* (Bilag 6:1-2). Dette kan også hænge sammen med hendes egen opvækst, hvor hun ikke fik den store opbakning fra hendes forældre ift. at tage en uddannelse: *“jeg fik selv personligt at vide, at man også godt kunne gå gennem livet uden en uddannelse”* (Bilag 6:2). Hun fik af sine forældre fortalt, at uddannelse ikke er strengt nødvendig for at gå gennem

livet, hvilket resulterede i, at hun først tog pædagoguddannelsen senere i livet. Den manglende opbakning, som hun ikke fik hjemmefra, ønsker hun at gøre op med, og hun opfordrer pga. egen erfaring og habitus sine egne drenge til at tage en uddannelse tidligt (Bilag 6:1).

8.1.3 Cecilie

Cecilie bor alene med sine to børn, en dreng på 10 år og en pige på 14 år, som begge går i en almindelig folkeskole. Begge børn har en sjælden sygdom, derudover er sønnen for nylig blevet diagnosticeret med infantil autisme og ADHD, mens datteren også er i udredning hos psykiatrien. Cecilie og børnenes far er separeret, men børnene bor skiftevis hos dem begge to. Hun har taget en mellemlang videregående uddannelse inden for kunsthåndværk og har arbejdet som medarbejder i et kulturhus og som højskolelærer, men er i dag i gang med en erhvervsuddannelse inden for ernæring for at have mere tid med sine børn (Bilag 7:1, 8). Hun beskriver sit eget syn på uddannelse på følgende måde:

“Jamen jeg synes jo, at det er vigtigt, fordi det handler jo om at skabe sit eget liv, samtidig med at man er med til at yde til samfundet [...] For at hjulene kører rundt i samfundet, så ved man jo også, at hvis ikke man får en uddannelse, så ligger man jo nederst på rangstigen altså økonomisk og intellektuelt” (Bilag 7:4)

Det er altså vigtigt for hende, at hendes børn lærer, at de har en forpligtelse til at bidrage til samfundet, hvor uddannelse er en god adgangsbillet til arbejdsmarkedet, så man ikke ender nederst på rangstigen i samfundet. Desuden er uddannelse med til at åbne mulighederne for at skabe sit eget liv uden at gå på kompromis, idet man har flere valgmuligheder og ressourcer økonomisk og intellektuelt, hvis man har taget en uddannelse. Foruden at opmuntre sine børn til at tage en uddannelse, ønsker hun også at lære sine børn de praktiske ting i dagligdagen, så de klarer sig bedst muligt selv trods deres sygdom og udfordringer (Bilag 7:7).

8.1.4 Ditte

Ditte bor alene og har to børn, en dreng på 15 år, der går på en friskole, og en dreng på 18 år, der går på gymnasiet. Den yngste søn har nogle særlige behov, da han har ADHD og Tourette. Ditte og børnenes far er separeret, men børnene bor skiftevis hos dem begge to. Hun har taget en mellemlang videregående uddannelse som socialpædagog og arbejder til daglig som bostøtte i socialpsykiatrien, men har også tidligere arbejdet på jobcentret i Hjørring

Kommune. Hun har en kæreste, som også arbejder i psykiatrien, men de bor hver for sig (Bilag 8:1, 2, 8). Ditte synes, at det er vigtigt at tage en uddannelse, fordi det kan udvide ens muligheder: *“Det giver nogle muligheder i livet, som man typisk ikke har, hvis det er sådan, at man skal være, man skal arbejde ufaglært. Så det giver da, det giver nogle flere muligheder i livet både på den faglige del, men det gør det jo også på andre måder”* (Bilag 8:2). Hun mener altså, at uddannelse udover at udvikle det enkelte individ fagligt og personligt, også er med til at åbne for flere og mere varierende jobmuligheder, end man kan opnå som ufaglært. Gennem hendes erhvervserfaring som ansat på jobcentret, har hun en stor viden om feltet ift., hvad der efterspørges ude på arbejdsmarkedet, hvorfor hun ved at unge, der tager en uddannelse, har flere muligheder for at komme i beskæftigelse, end dem der ikke gør. Derfor er det vigtigt for hende, at hendes drenge får en uddannelse (Bilag 8:1-2).

8.1.5 Emilie

Emilie er enlig mor til en dreng på 13 år, som går i en almindelig folkeskole. Hun har taget en kort videregående uddannelse i skatter og afgifter senere i sit arbejdsliv. Hendes søn er meget interesseret i dyre biler og ønsker derfor at få et arbejde, hvor man tjener mange penge, hvilket hun udnytter til at tage en snak om uddannelse på følgende måde: *“Men så nu når penge er vigtigt, så tænkte jeg, jamen det er jo en god mulighed for også at fortælle, at så er uddannelse også vigtigt”* (Bilag 9:1). Der er altså en bevidsthed om, at ufaglært arbejde eller jobs, der kræver korte uddannelser, ikke er de jobs, hvor man kommer til at stige i graderne og tjene mange penge. Hun fortæller selv, at hvis hun kunne vælge om, så ville hun som ung have taget et længere stræk med uddannelse: *“Det er nok også lidt, fordi jeg ikke selv har den der lange uddannelse, så derfor vil jeg jo også gerne prøve at printe ind i hans hoved, hvor vigtigt det er”* (Bilag 9:2, 9).

8.1.6 Frederikke og Georg

Frederikke og Georg har været i et samlevende parforhold i 10 år. De bor sammen med deres fire drenge på henholdsvis 10, 13, 17 og 18 år. De to yngste sønner går i en almindelig folkeskole. Sønnen på 17 år var oprindeligt startet på en EUX, men ville gerne læse til ingeniør, hvorfor han til sommer starter på STX. Den ældste søn går på HHX og har diagnosen ADD. Frederikke har taget en mellemlang videregående uddannelse som folkeskolelærer, men til daglig arbejder hun på jobcentret i Hjørring Kommune. Georg har taget en lang videregående uddannelse som præst, men han er i dag i gang med en erhvervsuddannelse som ventilationstekniker. Frederikke kommer fra et andet land, hvilket

betyder, at der kulturmæssigt er nogle forventninger om, at man uddanner sig til de mere prestigefyldte jobs som læge og ingeniør, men dette er noget, hun selv tager afstand fra (Bilag 10: 1-2, 11, 16). Hun tilføjer: *“Jamen, det er jo, for os er det vigtigt, at de får en uddannelse, men det er ikke så vigtigt, om det bliver en gymnasial uddannelse, eller om det er erhvervsuddannelse. Vi vil gerne have, at de faktisk får en erhvervsuddannelse”* (Bilag 10:2). For Frederikke og Georg er det vigtigste, at deres drenge tager en uddannelse, det betyder ikke så meget, hvilken uddannelse de vælger. Dog påpeger de, at en erhvervsuddannelse har meget at tilbyde, hvor der også er en vis sikkerhed bag dette valg: *“Men nu arbejder jeg jo på jobcentret, og jeg ser jo helst, at man gerne får arbejde inden for de områder, som der også ville være mangel på med arbejdskraft, fordi så bliver man selvfølgelig også bedre stillet”* (Bilag 10:2). Frederikke har en stor viden om arbejdsmarkedet som felt og ved dermed også, hvad der er efterspørgsel på qua hendes egen erhvervs erfaring som ansat på jobcentret. Herudaf kan man udlede, at jobsikkerhed betyder noget for dette forældrepar, idet de ønsker deres børn at være godt stillet på arbejdsmarkedet ved f.eks. at uddanne sig til tømrer, som der er mangel på og fortsat vil være i fremtiden.

8.1.7 Fællestræk

Fælles for alle forældrene er, at de alle ønsker, at deres børn tager en uddannelse, fordi de mener, at det vil stille deres børn bedre økonomisk og kulturelt, samtidig med at en uddannelse vil gøre det lettere for dem at vælge noget, de interesserer sig for. Forældrene videregiver gennem den primær socialisering positive fortællinger om at tage en uddannelse og være en del af arbejdsmarkedet. Det vidner også om, at forældrene godt er klar over, at uddannelse bliver en vigtig eksistenssikring på arbejdsmarkedet. På baggrund af forældrenes habitus og kulturelle kapital ved de en del om felterne uddannelsessystemet og arbejdsmarkedet, hvilket vil blive uddybet yderligere i afsnit 8.4. Hos flere af forældrene har deres egne valg og oplevelser i uddannelsessystemet været med til at råde deres børn til at gøre noget andet end dem selv.

8.2 Forældrenes deltagelse i deres børns skolegang

Som påpeget i problemfeltet, har forældre et vist ansvar for at involvere sig i deres børns skolegang, hvilket i høj grad skyldes, at skolen og dermed også lærerne forventer, at forældrene bidrager til skole-hjem-samarbejdet (Catsambis 2007, Lareau 1987). Alle forældrene anerkender, at man som forældre har et ansvar og en rolle ift. at involvere sig i sit

barns skolegang, derudover mener flere af dem også, at det er vigtigt at have et godt samarbejde med skolen (Bilag 5-10). Ditte fortæller om, hvordan hun har et ansvar som forældre ift. sine børns skolegang, hun uddyber følgende:

“Jeg synes, det er vigtigt, at man som forældre engagerer sig i sine børns skole og interesserer sig for, hvad det er, de laver der og interesserer sig for, hvad det er for nogle kammerater, de har. Dermed jo også støtter sine børn i forhold til, hvis de har brug for at få hjælp til lektier eller har brug for hjælp til at få snakket om en eller anden konflikt [...] Jeg synes, det er meget vigtigt, at man som forældre sætter sig til rådighed for sådan nogle ting. Det synes jeg da er en selvfølge, at man gør” (Bilag 8:15)

Som forældre ønsker Ditte altså både at interessere sig for både det faglige og sociale ved sine drenge skolegang, og hun vil altid gøre sit for at hjælpe og stå til rådighed, hvis de har behov for hende. Hun opfatter alt dette som en “selvfølge”, hvilket vidner om, at hun anser det som en forpligtelse at være der for sine børn, og hun finder det vigtigt at investere tid til at orientere sig i børnenes liv og dermed bidrage til deres udvikling. De andre forældre ser ligeledes også det at engagere sig i sine børns skolegang, som en forpligtelse man har som forældre:

“Det er mit ansvar at hjælpe dem, så helt sikkert” (Bilag 5:8)

“Man kan sige, ja for mig er det jo naturligt at være en del af det” (Bilag 6:11)

“Altså jeg mener, at vi har et kæmpe ansvar for at deltage, det vi kan” (Bilag 9:9)

Forældrene anerkender, at de har et ansvar, hvilket der ifølge dem er en naturlig del af det at være forældre. Alle forældre deltager i de årlige skole-hjem-samtaler og forældremøder, men forældrene er også i det daglige interesseret i at få et indblik i deres børns skolegang ved at spørge ind til deres dag, men også ved at stille sig til rådighed, hvis barnet kunne have brug for det (Bilag 5-10). I denne forbindelse er det dog vigtigt at påpege, at det er forældrenes egne fortællinger om, hvor meget de deltager i deres børns skolegang, derfor betyder det ikke at være sådan i virkeligheden. Der er nemlig en normativ forventning i uddannelsessystemet og i samfundet om, at forældre skal involvere sig i deres børns liv og dermed også skolegang. Ifølge forskning har højtuddannede forældre mere viden om, hvordan de skal involvere sig i deres børns skolegang end lavt uddannede forældre, samtidig med at de har lettere ved at indfri skolens forventninger ift. skole-hjem-samarbejdet (Catsambis 2007, Lareau 1987).

Derfor kan man argumentere for, at forældrene qua deres kulturelle kapital har en større indsigt i, hvordan de kan involvere sig end lavt uddannede forældre.

8.2.1 Skole-hjem-samarbejde

De unge bruger mange af deres vågne timer i skolen, hvorfor skolen også har en stor betydning for elevernes interesser og meningsdannelse, desuden er grundskolen referenceramme for de unges fremadrettede færd i uddannelsessystemet (Rasmussen 2014:56-57). Forældrenes samarbejde med skolen bliver derfor ikke helt ligegyldig. Frederikke fortæller følgende om, hvordan skolen som sekundær socialisering har en stor betydning for de unge:

“Så jeg tænker, at underviserne og lærerne spiller en stor rolle, fordi de faktisk også er med til at danne og forme de unge. Altså de er jo på skolen mere, hele tiden kan man sige ikke”

(Bilag 10:5)

Ifølge Frederikke er skolens fagprofessionelle også en vigtig aktør i den unges personlige og faglige udvikling, idet de opstiller nogle krav og forventninger til de unge, samt overfører bestemte værdier og meninger til de unge. Dette kan hænge sammen med, at Frederikke og Georg i værdikort-øvelsen valgte at fremhæve, at det var særligt vigtigt for dem, at der er nogle gode undervisere på den ungdomsuddannelse, deres sønner vælger. En anden forældre, der også anerkender skolens rolle ift. de unges udvikling, er Cecilie, hun fokuserer særligt på, at familien (primær socialisering) og skolen (sekundær socialisering) skal understøtte hinanden:

“Jamen, altså vi har jo et kæmpe ansvar, fordi det handler jo også, vi kan understøtte den læring og faglighed, som skolen sætter rammerne for. Det er jo også med til, at de ligesom bliver klædt på rent fagligt og forhåbentlig også menneskeligt, fordi alt er jo i bund og grund en læring i det faglige, hvordan man opfører sig som menneske” (Bilag 7:16)

Skolen er ifølge Cecilie med til at danne de unge, ligesom forældre er det, hvor hun lægger særligt vægt på, at hendes børn ikke kun får noget fagligt med fra skolen, men også menneskelige færdigheder, der gør dem i stand til at navigere ude i samfundet. Da hendes børn har udfordringer, er det vigtigt for hende, at de også får en chance for at bidrage og være til gavn for andre og samfundet, derfor håber hun, at systemet kan rumme dem (Bilag 7:5).

Forskningen viser, at et godt samarbejde mellem forældre og skole kan forbedre børns uddannelsesmæssige formåen (Coleman 1988, Thomsen 2015). I denne forbindelse kan man argumentere for, at et godt skole-hjem-samarbejde også kan styrke forældrene i bedre at kunne vejlede deres børn ifm. uddannelses- og karrierevalg. Skolens fagprofessionelle har en stor viden om barnets faglige kunnen, hvilket kan være nyttigt for forældrene at få en dybere forståelse af, når de skal vejlede, fordi uddannelsesinstitutionerne bl.a. stiller forskellige krav til de unges faglighed. Forældrene oplever også, at flere af de faglige opgaver bliver færdiggjort på skolen, hvorfor der ikke er mange lektier i fritiden (Bilag 6:11, Bilag 7:17, Bilag 9:9). Emilie fortæller om, hvordan det som forældre kan være svært at følge med i sin søns faglige udvikling:

"I vores tilfælde, der laver de rigtig meget af skoletingene oppe i skolen, så det er faktisk begrænset, hvad jeg overhovedet ser af hans opgaver og ting og sager. Så jeg har ingen anelse om, udover når vi er til forældremøde én gang hvert halve år, hvordan det går"

(Bilag 9:9)

Hun har altså en oplevelse af at mangle information ift. sønnens faglige udvikling i det daglige, fordi hun ikke ser hans opgaver. Man kan argumentere for, at dette gør vejledningen ift. uddannelses- og karrierevalg mere vanskelig, især hvis drengen ikke selv giver udtryk for, hvis nogle bestemte fag er svære, fordi hun ikke har et stort nok indblik i hans faglige niveau. Sønnens faglighed og lyst til bestemte fag kan nemlig få indflydelse på næste uddannelsesvalg. Cecilie har også bemærket, at skolens rolle så småt begynder at fylde mere, hvor hun særligt har bidt mærke i, at datteren har svært ved at videregive, hvad hun har snakket med UE-vejlederen om:

"Jeg har spurgt hende, og hun har snakket med hende, de kommer til at snakke med næste år. Men altså som altid, hun kan ikke rigtig huske, hvad de har snakket om, men måske noget med mad, siger hun" (Bilag 7:3)

Cecilie har også en oplevelse af, at hun mangler informationer om, hvad datteren snakker med UE-vejlederen om, derfor har hun heller ikke chancen for at understøtte den rådgivning, som UE-vejlederen giver. Frederikke og Georg oplever også, at deres drenge ikke er gode til at fortælle om, hvad de har snakket med deres vejleder om (Bilag 10:8-9). Forældrene sidder

altså med en oplevelse af, at skolen i nogle tilfælde tager for meget over uden at inddrage forældrene, der gerne vil komme med deres bidrag ind i samarbejdet. Kommunen vil gerne løse denne udfordring ved at lave en ny systematisk struktur for forældreinvolveringen, hvilket skal sikre, at forældrene bedre kan bakke op om UE-vejlederens rådgivning af barnet.

Ud fra et ulighedsperspektiv er det godt, at eleverne laver mange af de faglige opgaver samt lektier oppe på skolen, idet eleverne får et ene og mere ensartet udgangspunkt i form af lærernes hjælp. Dette ville have været helt anderledes, hvis forældrene hjemme skulle hjælpe deres børn, fordi forældrene har forskellige sociale baggrunde, hvilket stiller børnene af de højtuddannede og ressourcestærke forældre bedre. Ligeledes gælder det hjælpen, eleverne får fra UE-vejlederen, hvilket også fordrer et ens udgangspunkt for eleverne, men de højtuddannede og ressourcestærke forældre har alt andet lige stadig en større viden om felterne uddannelsessystemet og arbejdsmarkedet end de ressource svage forældre, hvorfor deres børn er forfordelt fra start. Derfor vil der stadig være en social ulighed i uddannelse til trods for at eleverne får mere med fra skolen, dette ændrer dog ikke på, at flere af forældrene til en vis grad har en følelse af at være blevet gjort overflødige (Bourdieu 1986, Bourdieu & Wacquant 1996, Thomsen et al 2020).

8.2.2 Karrierelæringsaktiviteter i skolen som et vigtigt aktiv i vejledningen

Flere af forældrene nævner også, at de har deltaget eller ønsker fremadrettet at deltage i de karrierelæringsaktiviteter, der er for familierne ifm. deres børns skolegang (Bilag 6:2, Bilag 7:27, Bilag 8:16). Ditte fortæller om, hvordan hendes deltagelse på en uddannelsesmesse med sine sønner kickstartede en snak om uddannelses- og karrieremuligheder:

“Ja, og når man så er dernede sammen, jamen så afstedkommer det jo også nogle snakke om, hvilke muligheder der er [...] Så jeg synes jo, at hvis man som forældre bliver hjemme fra sådan noget, så begrænser man jo også muligheden for at kunne snakke med dem om det”

(Bilag 8:16)

For Ditte er det vigtigt at deltage i et arrangement som uddannelsesmessen, fordi hvis man som forældre ikke deltager, så har man dårligere forudsætninger for at samle op på dagen og har en ringere indsigt i, hvilke uddannelser ens børn finder spændende. Frederikke og Georg oplever, at deres sønner er meget lidt meddelsomme og sjældent kommer på eget initiativ og

fortæller om noget, der er sket ifm. skolen, men ved en af sønnerne er det i nogle tilfælde anderledes:

"Altså der fik vi da noget lidt snak ud af, at han havde været ude og se nogle virksomheder. Han havde også været på noget praktik i Jysk, hvor han også fortæller mere, end han gør, hvis han sidder i skolen" (Bilag 10:13)

Forældreparret har ved en af deres sønner oplevet, at virksomhedsbesøg og praktik har været med til at tænde en begejstring, hvilket har gjort, at han har fortalt mere om sine oplevelser, end han ville have gjort, hvis det bare havde været en almindelig dag i skolen. Disse oplevelser kan åbne for snakken om uddannelse og karriere og barnets overvejelser ift. det, hvorfor forældrene kan bruge dette vindue til at vejlede og komme med deres perspektiver på det. Ditte og Emilie oplever også, at når deres drenge har deltaget i en karrierelæringsaktivitet ifm. skolen, så fortæller de hyppigere om, hvad de har oplevet, hvilket forstærker mulighederne for at snakke om forskellige jobs, og dermed styrkes forældrenes udgangspunkt for at vejlede om uddannelses- og karrierevalg (Bilag 8:10-11, Bilag 9:5-6). Derfor bliver skolen en vigtig aktør for at fremme forældrenes vejlednings vilkår.

8.3 Forældrenes opfattelser af egen vejlederrolle

I følgende afsnit vil forældrenes opfattelser af egen vejlederrolle blive præsenteret. Her vil der særligt blive fokuseret på, hvordan forældrene taler om deres egen vejlederrolle, og hvorvidt de kan identificere sig selv med rollen. I denne forbindelse bliver UE-vejlederens vejlederpraksis essentiel for bedre at forstå forældrenes opfattelser af deres egen praksis ift. vejledningen om uddannelse og karriere.

8.3.1 Forældrenes vejlederrolle vs. UE-vejlederens vejlederrolle

For lettere at forstå, hvordan forældrene opfatter deres egen vejlederrolle, er det interessant at dykke ned i, hvordan de oplever, at deres rolle og ansvar som vejleder er forskellig fra UE-vejlederens. UE-vejlederen er ifølge flere af forældrene mere kompetente end dem selv til at guide de unge mennesker, fordi han/hun ifølge forældrene har en større viden om forskellige uddannelsesretninger og uddannelsessystemet generelt (Bilag 5:8, Bilag 7:18, Bilag 8:13, Bilag 10:9). Dette fund stemmer overens med lignende forskning, hvor man finder, at forældrene oplever, at deres viden er mangelfuld i kontrast til UE-vejlederens,

hvorfor forældrene mener, at UE-vejlederens vejledning af unge ift. uddannelse og karriere er mere kvalificeret (Pless et al 2016). Ditte er en af de forældre, som mener, at UE-vejlederen sidder med en større viden inden for uddannelsesområdet end hende selv:

“jeg har jo slet ikke den, altså den samme viden som en UE-vejleder, altså sådan i forhold til uddannelsesvejen og alle de muligheder, der er for uddannelse, men også for at få støtte til forskellige ting i uddannelse, og hvad man kan i de forskellige uddannelser” (Bilag 8:13)

UE-vejlederen har ifølge Ditte en større viden om uddannelsesområdet som felt, da han/hun kender til feltets spilleregler, dvs. uddannelsessystemets indretning og krav og har gjort sig nogle kropsliggjorte erfaringer (habitus). UE-vejlederen har også gennem sit arbejdsliv og derigennem hvervet habitus fået udviklet en praksis sans, der gør han/hun i stand til at træffe beslutninger om, hvordan man tilpasser vejledningen til den enkelte unge. Dittes beskrivelse af UE-vejlederens kompetencer på uddannelsesområdet er mere indholdsrig end de andres forældre. Dette kan muligvis hænge sammen med, at hun i større grad har undersøgt, hvad UE-vejlederen kan hjælpe med, fordi hendes yngste søn har særlige behov, og dermed er det vigtigt at undersøge mulighederne for støtte. En anden forældre, der også taler om UE-vejlederens styrker inden for uddannelsesområdet, er Frederikke, som siger følgende:

“Jeg tænker UE-vejlederen, det er jo i forhold til de uddannelsesvalg, jeg tænker ikke kun uddannelsesvalg, det må gerne være mere i forhold til, altså når jeg siger uddannelsesvalg, så tænker jeg i forhold til det job, de gerne skal ud og bestride på et eller andet tidspunkt [...] så der er jo et hav af muligheder, og der har vi svært. Det har vi virkelig svært ved at navigere rundt i” (Bilag 10:9)

Frederikke giver også udtryk for, at UE-vejlederen kan bidrage med mere viden om uddannelsesområdet, end hun og kæresten. Selvom Frederikke og Georg begge har en høj grad af kulturel kapital og dermed i et vist omfang forstår sig bedre på uddannelsessystemet, føler de sig stadig ikke gode nok. Det, Frederikke mener, at UE-vejlederen særligt kan bidrage med ift. hendes drenge, er, at han/hun har viden om og er i stand til at vejlede de unge helt hen til det endelige udgangspunkt: et bestemt job. Frederikkens store fokus på, at hendes drenge bør være mere fremadskuende og tænke udover ungdomsuddannelserne, kan muligvis skyldes, at hun har mødt flere unge og voksne på jobcentret, hvis plan ikke har været

ordentlig tilrettelagt. Hun ønsker altså, at hendes drenge tænker sig en ekstra gang om og ser fremadskuende, når de skal vælge uddannelse.

Der hvor UE-vejlederen kommer til kort ift. forældrene, er, pga. han/hun ikke har en dybere fornemmelse af barnets personlighed, interesser og evner, hvilket bundet i den tætte relation mellem forældre og deres børn. Anna og Ditte fortæller følgende:

“Jamen, jeg tror lidt det, at jeg kan bidrage til, at jeg kender mit barn, så den personlighed mit barn har, hvad kan den passe til, og hvad kunne den ikke passe til måske. Hvor UE-vejlederen kender måske ikke mit barn så godt, men han kan, tit så har han, kan han måske line 10 forskellige uddannelser op” (Bilag 5:8)

“Ja, det er rigtigt nok, og det jeg ved jo, hvad for et temperament, de har ikke også, og ja som du siger, hvilke interesser de har, og hvad for nogle styrker de har, og hvor de måske har brug for at udfordre sig selv lidt” (Bilag 8:14)

Naturligvis kender forældrene deres børn bedre, end en UE-vejleder gør, men det er stadig interessant, hvad forældrene mener, at de kan bidrage med ind i vejledningen om uddannelse og karriere. Ud fra det Anna og Ditte fortæller, kan man se, at de som forældre oplever at have et unikt indblik i deres barns personlighed, følelsesliv og interesser gennem deres dybe forældre-barn relation, som de kan bruge i vejledningen. Forældrenes store følelsesmæssige interesse i deres børn, mener både Cecilie og Emilie, også kan blive en hæmsko, når de skal vejlede deres børn ift. uddannelse og karriere:

“jeg har svært ved at guide, det er jo i forhold til den der, hvad kan du blive. Fordi man bliver jo også farvet af sine bekymringer, sådan at man nogle gange måske misser at se hele billedet af potentialet” (Bilag 7:14)

“Altså så jeg tror, altså forældre de kan ikke rigtig undgå, at der kommer en eller anden subjektiv holdning, som kan præge barnet, og det synes jeg ikke er godt” (Bilag 9:8)

Forskellig fra UE-vejlederen, er forældrene følelsesmæssigt investeret i deres barn, og deres vejledning kan hurtigt blive meget subjektiv og styret af deres personlige interesser og opfattelser. Cecilie føler sig begrænset i at vejlede sine børn i mulige jobmuligheder, fordi hun ofte bliver bremset af sine egne bekymringer, fordi hendes børn har de udfordringer, de

har, hvorfor hun ikke altid får øje på alle mulighederne. Man kan ikke undgå at fornemme en følelse af afmagt, hvilket hænger sammen med forælderrollen, da man altid ønsker det bedste for sit barn, hvorfor man altid er bekymret, da det ikke er alt, man kan styre. Dog forsøger hun også at sige til sine børn, at hvis man har en stædighed og den rigtige støtte, så kan de godt gennemføre, så hun forsøger bevidst ikke at dele sin bekymring med børnene (Bilag 7:10, 14). Emilie ønsker ikke at præge sin dreng til at vælge noget bestemt, men hun anerkender, at forældre ikke kan undgå at komme med deres subjektive holdninger ift. uddannelse og job, hvilket hun ikke bryder sig om. Hun fremhæver særligt håndværkerfamilien og akademikerfamilien som eksempler på, hvordan nogle forældre pacer deres børn til også at blive håndværker eller akademiker ved at snakke andre uddannelsesmuligheder ned. Det er altså særligt de ekstreme tilfælde, hun ser ned på (Bilag 9:8). Forældre kan ikke undgå at overføre bestemte normer til deres børn, fordi de oftest ønsker det bedste for deres børn, hvorfor de oftest forstærker normerne, de ønsker at videreføre ved at belønne en bestemt adfærd, hvilket gavner kollektivet: familien, men også samfundet. Forældrene kan heller ikke undgå at trække på deres egen habitus og overfører derfor nogle sociale normer til deres børn ind i den samme uddannelsesretning, forældrene selv har taget, hvilket bidrager til den sociale reproduktion.

Herudover kan man argumentere for, at UE-vejlederen bliver en form for institutionaliseret vejledningsenhed, der forstærker individualiseringsprocessen og frisætter individet fra traditionelle bindinger, fordi vejlederen tager udgangspunkt i det enkelte individ frem for familien. Desuden skal UE-vejlederen som institutionel vejledningsenhed også føre en kontrol og standardisering over for individerne f.eks. orientere sig om, hvilke funktioner, der efterspørges ude på arbejdsmarkedet. Bente fortæller om, hvordan hendes søn har fået hjælp fra UE-vejlederen til at udfylde et studievalgsportfolio:

“de har jo haft de der samtaler, og han, så var der en der, hvor han så, hvor hun så var der, så skulle de, så skulle han jo så lave den der portfolio, som skulle uploades. Så skulle jeg bare lige logge ind og godkende inde på den der uddannelsesside ikke også. Så skrev han en SMS til mig: Mor du skal lige gå ind og godkende” (Bilag 6:9)

Dette er et godt eksempel på, hvordan institutionelle bestemmelser går ind og påvirker individers livsverden, idet Bente ikke er med i denne valgproces og afrapporteringen heraf, men kun har en funktion som forhåndsgodkender. Bente opfatter dog ikke denne forespørgsel

som negativ, hun opfatter det mere som en god mulighed for, at hendes dreng bliver mere selvstændig ved at tage styringen (Bilag 6:4, 9). Modsat har Frederikke nogle mere negative oplevelser med disse institutionelle bestemmelser, hun fortæller følgende om, hvordan de griber ind i netop hendes liv:

“Altså som forældre, så får du kun et brev via E-boks, som siger: ‘Nu skal dit unge menneske vælge en uddannelse’, og så kan man gå ind på den side der med at vælge uddannelse, og så er der jo en masse ting, man skal udfylde med valgfag og ting og sager.

Søn: *”Men det har jeg snakket med vejlederen om”.*

Forældre: *”Nå, men hvad skal jeg så krydse af? [...] hvis vi ikke ved, hvad det er, der er talt om, så er det også svært at understøtte det” (Bilag 10:9)*

Endnu et godt eksempel på, hvordan individet påvirkes af institutionelle bestemmelser, hvilket hos forældreparret bliver et irritationsmoment i hverdagen. I denne situation oplever Frederikke og Georg, at de ikke slår til som forældre ift. at udfylde en uddannelsesformular for deres søn, idet de ikke ved, hvad sønnen har snakket med UE-vejlederen om. De oplever, at de ikke er i stand til at udfylde formularen tilstrækkeligt, fordi der er noget information ift. sønnens overvejelser, han ikke har givet dem adgang til, hvorfor de ikke føler, at de kan leve op til deres forpligtelser som forældre over for deres søn. Forældreparret ønsker i den grad at følge med i deres børns overvejelser om uddannelse, men de føler ikke, at de har det bedste udgangspunkt for at understøtte UE-vejlederens arbejde tilstrækkeligt (Bilag 10:6, 9). UE-vejlederens vejledningsindsats er præget af formaliseret standardisering og er en kontrolleret samtale, mens forældrenes vejledningsindsats i høj grad er præget af åbenhed og er en mere uformaliseret samtale.

8.3.2 Forældrenes afstandtagen fra vejlederen og nedtoning af vejlederrollen

Forældrene lægger vægt på, at deres børn ved, at de altid kan tage fat i dem, hvis de ønsker at snakke om emnet uddannelse og job (Bilag 5-10). Desuden bliver det vigtigt for nogle af forældrene at skabe et trygt miljø for mulige snakke om uddannelse og karriere, hvor de unge åbent kan fortælle om deres overvejelser. Ditte fortæller følgende:

“jamen vi har jo åbenhed omkring det også, og de ved godt, jeg gerne vil lytte, og jeg vil gerne snakke med dem om det. Altså de ved, at der er imødekommenhed. [...] Så ved de godt, at der er ikke noget, de vil sige, der ville være forkert” (Bilag 8:17)

Ditte er meget opsat på at lade sine børn vide, at de altid kan tage fat i hende, og at der ikke er nogle spørgsmål eller følelser, som de kan komme med til hende, der vil være forkerte. Hun prøver at skabe et miljø, der er trygt, og som inviterer hendes drenge til at komme til hende, hvis de har behov for en snak. En anden forældre, der også lægger særligt vægt på det at skabe et trygt og imødekommende miljø, er Cecilie, hun fortæller: *“min rolle er, at jeg er den trygge base. Men stadigvæk også en, der tør at spørge, og en der tør stille svære spørgsmål. Så de stadigvæk reflekterer over tingene”* (Bilag 7:16). Hun ønsker, at børnene kommer til hende, hvis der er noget, de synes er svært, men samtidig tager hun sig også friheden til at udfordre børnene med spørgsmål, der får dem til at tænke på nye måder ift. uddannelse og karriere.

Flere af forældrene tager under interviewene afstand til det at være vejleder for deres børn ifm. uddannelses- og karrierevalg og har svært ved at se sig selv i vejlederrollen. I stedet kan de nemmere associere sig med at være guider for deres børn, hvilket gør sig gældende for Bente, Anna og Cecilie:

“Jamen jeg synes ikke, altså jeg ved ikke, om jeg vil sige, at vi vejleder som sådan. Altså vi har ikke en vejlederrolle, altså det er sådan mere, vi snakker om løst og fast om uddannelse”

(Bilag 6:9)

“Ja, hvilke interesser de har og spørge dem lidt ind til det, for at vejlede dem, guide dem ift., hvad de så kunne vælge” (Bilag 5:7)

“jeg gerne vil tage teten, så vi tager ting i opløbet frem for at noget kan kuldsejle, fordi jeg ikke har været forberedt nok på at guide dem” (Bilag 7:3)

Dette kan hænge sammen med, at de oplever den guidende rolle som værende mindre forpligtende end vejlederrollen, hvilket dermed også gør det lettere for dem som forældre at identificere sig med, fordi det letter presset og giver plads til at være forældre i symbiose med sine børn. Derudover kan forældrenes identificering med den guidende rolle hænge sammen med, at de ønsker at demokratisere rollen og tage afstand fra den mere styrende vejlederrolle, som UE-vejlederen udfylder. Endvidere er der flere forældre, der fortæller, at de oplever, at snakkene om uddannelse ofte opstår naturligt og bliver ledt ind i samtale ifm. nærliggende emner f.eks. terminsprøver, interesser og drømme (Bilag 6:10, 13, Bilag 8:6, 11, Bilag 9:3).

8.4 Forældrenes oplevelser med vejledningen og deres vurdering af egen vejlederrolle

Ligesom forældrene deltager meget aktivt i deres børns skolegang, så er de ifølge dem selv også meget interesseret i at høre om deres børns overvejelser ift. uddannelse og karriere, og de vil rigtig gerne være der for deres børn som støtte i beslutningsprocessen (Bilag 5-10).

8.4.1 Forældrenes forudsætninger for at vejlede deres børn ifm. uddannelse og karriere

Forældrene har alle en uddannelse, og de er alle i arbejde, dvs. at de har en god tilknytning til arbejdsmarkedet. Med dette afsnit vil jeg gå dybere ned i detaljen ift. forældrenes viden om felterne uddannelsessystemet og arbejdsmarkedet, hvilket sætter rammerne for en god vejledning. Anna, som har en datter, der er meget boglig og er særligt god til tal, har i sin vejledning præsenteret flere uddannelser, hvor man til daglig arbejder med tal. En af disse mulige uddannelser for datteren er revisor, hvor hun som forældre forsøger at nuancere jobbeskrivelsen lidt i sin vejledning:

“Hvorfor revisor, det kan være på forskellige måder, der er også nogle, som har meget kundekontakt, og nogle der ikke har så meget kundekontakt. Så det kan være sådan lidt, vil du sidde meget ved computeren, eller vil du gerne tale med folk, eller hvad er det, som du gerne vil? Så prøver man sådan at uddybe den der jobbeskrivelse lidt måske” (Bilag 5:5)

Det, at Anna ved meget om, hvad det at være revisor indebærer, og er god til at stille afklarende spørgsmål inden for revisor som jobbeskrivelse, som kan hjælpe hendes datter yderligere med at blive klogere på jobbet, vidner om en vis fortrolighed med feltet. Anna er gennem sin erhvervserfaring i stand til at søge informationer på forskellige uddannelsesretninger, men denne viden om, hvad en revisor laver, kan hun også have erfaret gennem sit arbejde som foreningskonsulent, fordi hun arbejder meget tværfagligt.

Bente, hvis søn har 3-4 forskellige ideer til, hvilke uddannelser, der kunne være spændende for ham, har brugt noget tid på at sætte sig ind i uddannelserne, og kan fortælle om dem, og hvad man kan arbejde inden for:

“Automatiktekniker tror jeg et eller andet i den retning. Ja, så man kan sige, så der har man både det der med at sidde ved en computer og programmere, men også at skulle ud og bygge med hænderne, så der er lidt begge dele på den uddannelse ikke også” (Bilag 6:4)

Hun fortæller sådan meget overordnet om, hvad uddannelsen giver af muligheder for sin søn rent arbejdsmæssigt, hvor der både er et teoretisk og praktisk sigte, hvilket ifølge hende passer godt til sønnen. Det er altså ikke overvældende meget, hun ved om uddannelsen i detaljen, men hun har stadig brugt noget tid på at sætte sig lidt ind i feltet og prøve at forstå, hvad arbejdet går ud på. Dette kan hænge sammen med, at hun ikke mener, at hun udfylder en vejlederrolle, hvorfor hun muligvis ikke føler et behov for at kende alle detaljer, i stedet har hun den viden, der er nødvendig for at snakke med sin søn om uddannelsen (Bilag 6:9-10).

Emilie, hvis søn er meget interesseret i markedsføring, er lidt usikker på, hvilken uddannelse sønnen skal vælge efter endt ungdomsuddannelse, så det stadig forbliver inden for hans interesseområde. Hun fortæller følgende:

“han gerne vil læse business og markedsføring, så er jeg sådan lidt: ‘Fedt, men hvad er det for en uddannelse?’ Men det ikke altså, hvordan gør man det? Man skal på handelsskolen, så langt kan jeg næsten regne ud, men hvad så?” (Bilag 9:6)

Emilie ved godt, at handelsskolen er et godt match til sin søn, når han er interesseret i erhvervsliv og markedsføring, men hun mangler viden om, hvad for en uddannelsesretning han kan tage efter HHX. Hun er specielt usikker på, hvilke muligheder HHX giver, og hun har dermed lidt svært ved at vejlede sin søn ift. den færdige karrierevej (Bilag 9:6-7). Man kan sige, at hun har den viden, der er behov for ift., hvor sønnen befinder sig i valgprocessen, hvorfor hun senere hen kan indhente mere viden om feltet.

Cecilie har haft flere forskellige stillinger i løbet af sit arbejdsliv, hun har både været designer, højskolelærer og mellemleder, derfor har hun qua sin erhvervserfaring en vis viden om arbejdsmarkedet:

“det er jo det menneskelige, der er fokus på ude på arbejdspladsen. Det der stykke papir, ja det er jo måske et adgangskort, men det er jo en ens personlighed, og det er ens kvalifikationer” (Bilag 7:25)

Hun er klar over, at feltet arbejdsmarkedet har nogle specifikke spilleregler, man bliver nødt til at indrette sig efter, hvor uddannelse gør, at man kan komme i betragtning til nogle jobs,

men at uddannelse alene ikke er nok til, at man får jobbet. Der er nemlig også en række personlige faktorer, man bliver målt på, når man skal ind på arbejdsmarkedet. Hun er derudover også bevidst om, at arbejdsmarkedet som felt hele tiden udvikler sig, og der for øjeblikket er en tendens til, at flere og flere midlertidige stillinger bliver oprettet f.eks. i form af projektansættelser, hvilket er en usikkerhed, hendes børn skal forholde sig til (Bilag 7:28). Dette vidner om, at hun har en vis fortrolighed med feltet, idet hun ved, hvad der rører sig på arbejdsmarkedet.

8.4.1.1 Den unges afstandtagen fra sine forældre

Flere af forældrene oplever nogle gange, at det er udfordrende for dem at få deres børn til at fortælle dem om, hvad der er sket i skolen eller på karrierelæringsaktiviteter f.eks. virksomhedsbesøg, praktik og brobygning. Dette sætter store krav til forældrene og gør, at de bliver nødt til at være ekstra opsøgende, hvilket Bente, Ditte og Georg oplever:

“Jamen altså nu er det jo drenge, de er jo ikke så meddelsomme, så jeg skal sådan fiske lidt”

(Bilag 6:7)

“Jeg synes, at jeg skal være meget opsøgende i det, så jeg kunne godt, jeg ville synes, at det var dejligt, hvis de på eget initiativ involverer mig lidt mere” (Bilag 8:10)

“men det er ikke sådan, så de kommer med den største fortællelyst, og hvis ikke vi spurgte ind til det, så er det ikke sikkert, de ville fortælle om det. Altså nogle gange, så kommer det af sig selv, men for det meste skal man trække noget ud af dem” (Bilag 10:6)

Forældrene udtrykker klart et ønske om at blive mere involveret af deres børn ifm. skolen og overvejelser om uddannelses- og karrierevalg, men de oplever ikke, at de unge inddrager dem særlig meget i det daglige. Dette behøver ikke at være pga. en manglende velvilje fra de unge, men et udtryk for, at de unge ikke har det samme behov som deres forældre, hvor forskningen dog også finder, at begge parter finder det meningsfuldt at tale om uddannelse med hinanden (Pless et al 2016). Der er et behov hos forældrene, som de prøver at få opfyldt ved at stille nogle spørgsmål, der får de unge til at snakke mere uddybende om det, de har oplevet, end når de selv skal fortælle om det. Dette vidner om et vist overskud i hverdagen fra forældrene, dog er dette ikke bemærkelsesværdigt, da forældrene er ret ressourcestærke. Forældrene har jf. forskning også lettere ved at stille de rigtige spørgsmål i disse situationer,

fordi de har en større viden og forståelse for felterne uddannelsessystemet og arbejdsmarkedet pga. deres kulturelle kapital og habitus end de ressourcetsvage forældre (Thomsen et al 2020). Dog er det forældrenes egne fortællinger om, at de er meget opsøgende, derfor er det svært at sige, hvor meget de faktisk gør det i virkeligheden.

De unges mangelfulde involvering af deres forældre kan være et resultat af, at de så småt ønsker at klippe navlestrengen og tage flere selvstændige valg selv, hvilket følger med det at blive ældre, som Georg også giver udtryk for: *“når de bliver gamle nok, så stopper den information jo også, og så står de jo selv med ansvaret”* (Bilag 10:10). Dette kan også være et resultat af den øgede individualisering i samfundet, hvor den unge forventes at træffe egne valg og frisætte sine beslutninger fra familiens position. De unge søger også råd fra andre end deres forældre i takt med, at de bliver ældre, hvor vennernes holdninger og meninger betyder en hel del også ift. uddannelses- og karrierevalg. Georg oplever også, at vennerne betyder meget for deres drenge, hvor ens forældre bliver de sidste, man går til:

“Ja, det er ret begrænset, hvad de ligesom spørger os om. Jeg tror da nok i sidste ende, hvis lokummet virkelig brænder, så ville de nok komme, men der er mange lag før det med venner og så videre, som bliver spurgt og hørt mere end ens forældre” (Bilag 10:6)

Han oplever, at deres drenge ikke involverer ham og Frederikke i deres overvejelser om uddannelse, hvorfor han føler sig overflødig, fordi de ikke vil have deres vejledningshjælp, i stedet vil de hellere snakke med deres venner om det. Dog oplever de, at deres drenge involverer dem, når alle andre livliner er prøvet, og de virkelig har brug for forældrenes hjælp. Forældrene oplever, at det er vanskeligt at navigere i vejlederrollen, når de unge mennesker skal træffe valg, samtidig med at de gennemgår en udviklingsproces, hvor de tager mere afstand til deres forældre. Derfor bliver de unges manglende involvering af deres forældre i det daglige ift. deres overvejelser om uddannelses- og karrierevalg, en udfordring for forældrene i deres vejledning, idet de ikke har alle informationer.

8.4.1.2 Vejledningen af unge med udfordringer og særlige behov

Cecilie og Ditte har som tidligere nævnt nogle børn med udfordringer, hvilket sætter et andet udgangspunkt og krav for vejledningen, når man har nogle børn, der har brug for noget ekstra støtte. Ditte, der har to sønner, hvor den yngste søn har diagnoser, kan tydeligt mærke, at vejledningsopgaven er en anden, end den var ved den ældste søn, der ikke har udfordringer. Hun fortæller følgende om sin situation:

“jeg synes klart, at det er mere kompliceret, når nu at det er et barn med særlige behov kontra et barn, der er ja helt almindeligt fungerende. Der er mange flere ting, man selv skal vide noget om, når det er børn med særlige behov, og der er mange flere informationer, der skal søges, og det kan være... Det, synes jeg nogle gange, det kan være lidt svært, fordi der er ikke nogen, altså der ikke nogen fagpersoner, der er sådan stiller sig til rådighed [...] Sådan nogle ting, altså man skal, det kræver virkelig meget mere viden og meget mere tålmodighed og tid, end med et barn, der ikke har særlige behov” (Bilag 8:12)

Ditte oplever, at hun skal bruge meget mere tid på at søge om flere informationer ift. mulige støttemuligheder til sin yngste søn, når han skal videre i uddannelsessystemet, hvilket ikke var noget, der var behov for ved den ældste søn. Gennem sin mellemlange videregående uddannelse har hun en høj kulturel kapital, hvilket gør, at hun har fået nogle kvalifikationer til at søge efter bestemte informationer. Dog er det tydeligt, at hun efterspørger noget mere hjælp, men det er noget, hun selv skal opsøge, da der ikke er en fagperson knyttet op på familierne, når der er et barn med udfordringer, som helst fortsat skal have sin støtte på næste uddannelsessted. Hun supplerer med følgende:

“Ja, det synes jeg selv, at jeg skal være meget opsøgende for at finde ud af det. Også for eksempel med ungeguiden her, altså nu har jeg nok, altså i mit arbejde mødt unge, som der har haft en ungeguide. Men nu hvor jeg egentlig gerne vil prøve på at finde ud af, hvad er det præcis en ungeguide kan hjælpe med. Det kan jeg ikke sådan helt finde ud af for eksempel”
(Bilag 8:12)

Det er bemærkelsesværdigt, at Ditte har svært ved at finde den rette information, fordi hun qua sin kulturelle kapital og habitus som ansat på jobcentret, har en stor viden om felterne myndighed, arbejdsmarkedet og uddannelsessystemet. Man kan argumentere for, at når Ditte har svært ved at navigere i de mange forskellige støttemuligheder, som en ressourcestærk forældre og tidligere ansat i kommunen, så vil ressourcevage forældre være endnu mere udfordret. Ligeledes at hun som socialpædagog jf. forskning skulle have mere overskud i hverdagen til at undersøge støttemulighederne end ressourcevage forældre, fordi hun eksempelvis ikke er stresset pga. dårlige boligforhold (Catsambis 2007). Dog kan man sige, at der i Dittes tilfælde, hvor den ene af hendes sønner har udfordringer, stadig kan efterlade hende med minimalt overskud til at søge støttemuligheder, til trods for hun statistisk anses

som værende ressourcestærk jf. forskning. Ditte fortæller også om, hvordan snakken om uddannelse er en anden, end den var med den ældste søn, fordi den yngste vil have nogle flere begrænsninger uddannelsesmæssigt pga. hans diagnoser (Bilag 8:4). *“Så det bliver jo en anden snak, altså en snak om, hvad kan du, hvilke muligheder er der for dig, og hvad kan du bruge dem til?”* (Bilag 8:4), her bliver der i vejledningen fokuseret på at undersøge, de muligheder der er, for derved at snakke om, hvorvidt det er noget, den yngste søn har lyst til og derefter undersøge mulighederne for støtte. Snakken om uddannelse er dog stadig noget, der opstår mere eller mindre spontant, hvis dialogen rammer ind i et interesseområde (Bilag 8:5). Som mange andre børn med udfordringer, har den yngste søns skolegang været præget af mange faglige nederlag, hvilket har påvirket hans tro på fremtiden:

“Men det går også super fint lige nu, han har fået nogle flotte karakterer her til terminsprøven, men jeg vil sige, jamen siden 6. klasse, der har jeg nogle gange fundet ham grædende inde i hans seng. Hvor jeg så siger: ‘Jamen (yngste søn), hvorfor er du så ked af det?’, hvor han siger: ‘Jeg er så bange for, at jeg ikke får en uddannelse’” (Bilag 8:5)

Ovenstående beskriver meget godt, hvad forældre til et barn med udfordringer kan komme ud for, hvilket som i Dittes tilfælde her er en dreng, der frygter, han ikke kan få en uddannelse pga. faglige nederlag og lidt har mistet håbet for fremtiden. Ditte, der er bekymret for sin søn, føler sig forpligtet som forælder til at hjælpe, hvorfor hun spørger ham ind til, hvad der er galt. Hun forsøger at vende sønnens humør ved at berolige ham, hvilket gøres ved, at hun opremser alt det, som sønnen er god til. Hendes opmuntring og videregivelse af, hvad sønnen er god til, skubber til en bestemt adfærd hos sønnen, der får ham til at tro på sig selv igen (Bilag 8:6). Dette vidner om, hvor stor en grad af tillid og tryghed, der kan findes i relationen mellem forældre og barn.

Cecilie oplever også at føle sig utilstrækkelig ift. at vejlede sine børn med udfordringer og diagnoser. Hun påpeger, at hun ikke er klædt godt nok på til at navigere rundt i den del af uddannelsessystemet, der ikke er de gængse valg, som f.eks. STX, HHX, HTX og EUX er det:

“Fordi det er jo igen det der med, at når tingene ikke er den snorlige vej, og der er nogle andre vinkler til, altså jeg mangler måske lidt, det er der, fordi det er der, jeg synes, at det er svært, for jeg kender de klassiske valg. Men når man nu er et ungt menneske, der har

udfordringer, og der kommer flere og flere, hvordan møder man dem, fordi deres hjerner fungerer anderledes, og de vil jo, altså det største de vil er jo at passe ind” (Bilag 7:25)

Hun kender altså til den klassiske og mere direkte vej til et karrierevalg, hvilket hun selv har taget nemlig STX for derefter at tage på universitetet eller en erhvervsuddannelse, som hun er i gang med nu. Hun kan altså ikke nødvendigvis trække på sin egen habitus, idet hendes børn måske bliver nødt til at tage en mere alternativ vej til et karrierevalg eller i hvert fald vil have et støttebehov. Hun vurderer, at hvis hendes børn ikke havde haft særlige behov og udfordringer, så ville hun føle sig klædt nok på (Bilag 7: 1). Derudover er der også en udtalt bekymring for, hvordan hendes børn bliver mødt det næste sted, de skal hen, derfor er det vigtigt for Cecilie at have et godt vidensgrundlag ift., hvilken støtte hendes børn har ret til:

“Fordi det er jo en masse paragraffer, og man kører død i det som forældre i paragraffer, hvis det ikke er noget man selv sidder med, fordi så finder man lige en, men der er en mulighed der. Nej, det var der så ikke. Jeg har været i gang med at læse serviceloven, og det er simpelthen for svært at finde rundt i en travl hverdag” (Bilag 7:2)

Cecilie er veluddannet, hvilket gør hende i stand til at finde og læse serviceloven, men lovparagraffer er stadig skrevet på et specielt sprog, som hun ikke er vant til at afkode, hvorfor det selv for hende er vanskeligt at forstå. Det sidste Cecilie ønsker for sine børn, og hendes værste skrækscenarie er, hvis hendes børn får tildelt en førtidspension, fordi systemet ikke kan rumme dem, idet hun mener, det er sundt for mennesker at bidrage og føle, at man er til gavn for samfundet (Bilag 7:5). Dette kan også hænge sammen med, at hun i sin opdragelse forsøger at stille krav til sine børn og selvstændiggøre dem, ved at hun lærer sine børn at hjælpe med praktiske ting i hjemmet og videregive viden om, hvordan man lever sundt (Bilag 7:7). Selvom Cecilie er en ressourcestærk forælder, har hun svært ved at finde tid og overskud til at læse serviceloven i dybden, hvilket minimerer sandsynligheden for, at ressource svage forældre derfor også kan finde overskud til dette (Catsambis 2007). Med to børn, der har en sjælden sygdom og udfordringer, er der ikke noget at sige til, at hun mangler overskud i hverdagen, også selvom faren har børnene halvdelen af tiden. Dette bunder i, at hun oplever, at hun selv påtager sig et større ansvar for at afsøge mulighederne, fordi faren, der har samme sygdom som børnene, har endnu mindre overskud end hende, hun fortæller: *“han har taget sig en uddannelse og klarer sig selv, men jeg vil ikke kalde ham*

ressourcestærk” (Bilag 7:5). Faren passer sit arbejde og kan forsørge og tage vare på børnene, men mere er der heller ikke overskud til, ifølge Cecilie (Bilag 7:5).

Ligesom Ditte, oplever Cecilie også, at hendes børn nogle gange er modløse ift. fremtiden, hvorfor det er særlig vigtigt at være opbyggende og understrege sine børns styrker, men det kan være udfordrende at få børnene til at tage det ind:

“Ja, det synes jeg, fordi selvom jeg prøver at være opbyggende og ligesom sige, altså jeg tror på hende, og hvad jeg synes, hun er god til og sådan noget, så er det ligesom om det bare preller af. Det er nok også, fordi det er det nære. Altså jeg ved, at hun lytter til det, men det er stadigvæk også sådan lidt” (Bilag 7:21)

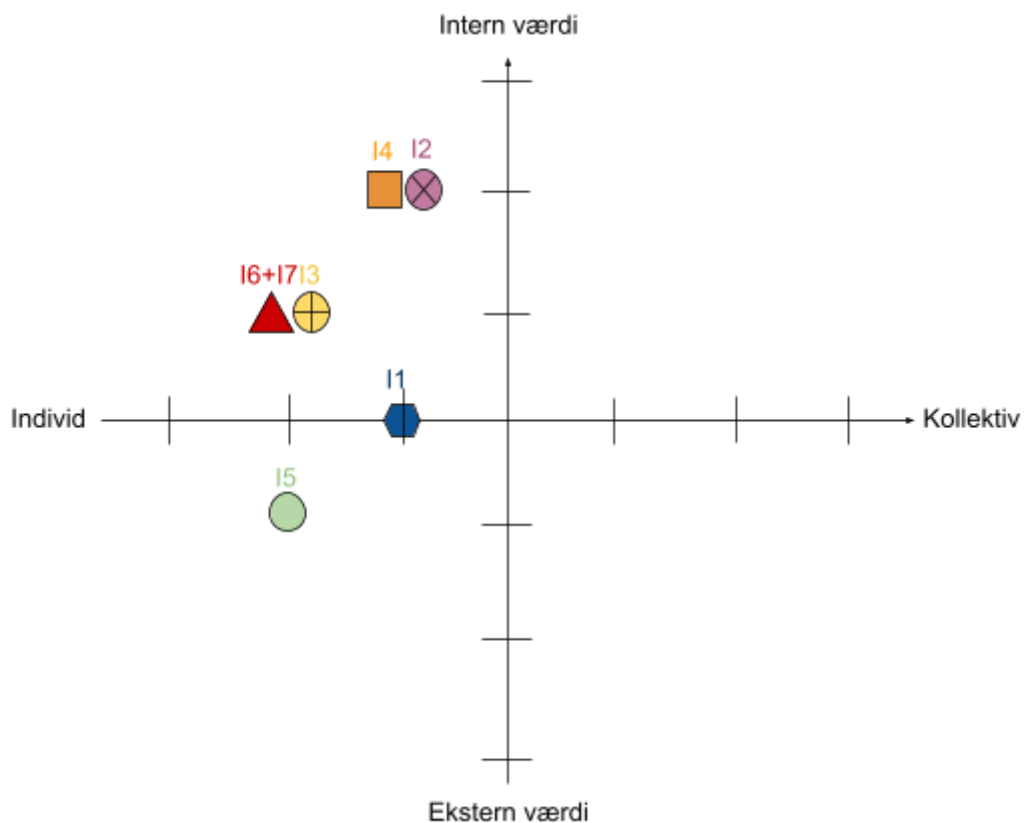
Cecilie oplever, at datteren nogle gange har svært ved at tro på sine egne evner, hvorfor hun som mor føler sig forpligtet til at agere opbyggende og prøve at oprems alt det, som datteren er god til. Dog oplever hun, at det er udfordrende, fordi datteren har den alder efterhånden, hvor man prøver at adskille sig fra sine forældre, hvorfor mors ord ikke vægter så meget, som de gjorde førhen. Hun har dog stadig en fornemmelse af, at datteren lytter til, hvad hun har at sige, men er bevidst om, at der er andre i datterens liv, hvis meninger og accept også betyder noget.

8.5 Forældrenes fremgangsmåde i vejledningen ift. uddannelses- og karrierevalg

8.5.1 Forældrenes værdimæssige placering

Ud fra værdikort-øvelsen blev det tydeligt, at det vigtigste for forældrene, de ønskede, at deres børn skulle tage højde for ifm. at træffe et uddannelsesvalg var fokuseret omkring den unges egen valgfrihed ift. uddannelse og den unges mulighed for at udvikle sig fagligt og personligt på uddannelsen. Nedenstående Figur 1 viser, hvor forældrene placerer sig i forhold til hinanden pba. deres valg af værdikort.

Figur 1: Kontinuum værdikort-øvelse

Note: Informanternes svar er lagt ind i kontinuummet ud fra de 3 kort, de har valgt, hvor centrum er 0, og hvis man for eksempel har valgt et kort på begge sider af akslen som informant 1, kommer man til at placere sig i midten på den tværgående akse.

Overordnet placerer forældrene sig meget tæt på hinanden ift., hvad de finder mest vigtigt, når deres børn skal træffe et uddannelsesvalg, faktisk placerer flere af informanterne sig samme sted værdimæssigt, selvom de ikke en til en har valgt de samme kort. Alle forældrene placerer sig i venstre side af kontinuummet og vægter individualisering over kollektivitet, mens størstedelen af informanterne vægter interne værdier over eksterne værdier, hvorfor de befinder sig øverst i venstre hjørne. De tre mest hyppigt valgte værdikort er: 1. At uddannelsen udfordrer mit barn fagligt og personligt, 2. At uddannelsesvalget udelukkende er mit barns egen beslutning og 3. At uddannelsesvalget matcher mit barns egne drømme og interesser. Forældrene tenderer altså til at vægte særligt individualisering og interne værdier højt i deres vejledning.

8.5.2 Individualisering som diskursivt ideal i forældrenes vejledningspraksis

For alle forældre er det vigtigt, at det i sidste ende er barnet, der træffer den endelige beslutning ift. uddannelses- og karrierevalg (Bilag 5-10). Anna og Ditte kommer begge ind på dette og forholder sig til deres egen vejledningspraksis:

"Ja, den første kan man sige, det er vigtigt, at det ikke er mig eller min mand, der bestemmer, hvad vi synes er spændende. Det skal være mine børns beslutning, og det de synes, de har lyst til" (Bilag 5:3)

"at uddannelsesvalget matcher mit barns egne drømme og interesser, altså det er jo fordi, at det skal jo være hans drøm, det skal jo være fordi, at han ser sig selv i den her uddannelse. Det er jo ikke noget, han skal gøre for min eller for alle mulige andres skyld" (Bilag 8:9)

Udover at de understreger vigtigheden af, at det er barnets egen beslutning, og at beslutninger om uddannelse og karriere ikke skal være for andres skyld andet end den unges egen, lægger de også vægt på, at valget skal være med udgangspunkt i den unges drømme, interesser og lyst. Forældrene fokuserer på, at deres børn skal træffe deres egne selvstændige valg ud fra det, den unge oplever giver mening i deres liv, men også ift. hvordan de er som person. Dette kan også hænge sammen med, at forældrene ikke ønsker at bestemme noget så skelsættende som et uddannelsesvalg, fordi det ikke er forældrene, det går ud over, hvilket Cecilie også kommer ind på: *"det er deres liv, det kommer til at handle om og ikke mit. Så det er vigtigt for mig at være upartisk"* (Bilag 7:15). Man kan argumentere for, at forældrene i deres ordvalg ifm. vejledningen sætter lighedstegn mellem den unge som individ og uddannelse frem for at sætte lighedstegn mellem familien og uddannelse, er et udtryk for aftraditionalisering af de sociale klasser. Uddannelse bliver altså en af de mange aspekter i tilværelsen, der åbner biografien op, og bliver individets (den unges) egen konstruktion, hvorfor de unge bør spørge sig selv, hvordan de gerne vil leve deres liv, fordi familiens sociale position ikke længere direkte diktere dette. Når forældrene vejleder, tager de i høj grad udgangspunkt i det, som de opfatter som iboende i den unge (individet) f.eks. drømme og interesser men også personlige og faglige evner. Ditte og Frederikke fortæller følgende:

"at uddannelsen matcher mit barns innovative og kreative evner ind i undervisningen. Jamen, det er jo fordi, at jeg har et barn, som er enormt kreativt, og som har brug for, at der

er noget kreativitet flettet ind i uddannelsen eller i undervisningen, fordi ellers så mister han interessen” (Bilag 8:9)

“Så at det selvfølgelig matcher barnets personlige og faglige evner, det er jo, så de netop ikke, for hvis det matcher personlige evner, så tænker jeg også, at det ville have medført en naturlig interesse, og det samme med de faglige, at hvis det matcher, at man ikke er, føler sig, at man kan være på det niveau, så vil man da også blive fastholdt i uddannelsen” (Bilag 10:5)

Ditte fremhæver, at uddannelsen hendes søn skal vælge, med fordel kan være en kreativ uddannelsesretning, hvor sønnens kreative evner kan komme i spil, igen er der trukket et lighedstegn mellem den unge og uddannelse. Der fokuseres eksempelvis ikke på at vælge en uddannelse ud fra en lang familietradition om at blive håndværkere eller akademisk uddannet. Dittes store opmærksomhed på, at hendes søn ikke mister interessen på en uddannelse og derfor opfordrer til, han vælger noget, der interesserer ham, kan være forankret i hendes tid på jobcentret, hvor hun har stødt på unge, som ikke kunne forblive motiveret på deres uddannelsessted. Frederikke fremhæver også vigtigheden af, at uddannelsen matcher hendes drenge personlige og faglige evner, hvilket også er med udgangspunkt i den unges person og ikke familien. Den unges beslutningstagen bliver derfor vedkommendes egen konstruktion baseret på spørgsmål om, hvem er jeg, hvad er jeg god til og hvad interesserer mig ifm. det at træffe et uddannelsesvalg, hvilket forældrene er med til at forstærke i deres vejledning. Hun understreger, at hvis hendes sønner har en interesse for indholdet i uddannelsen og føler, at de kan følge med i uddannelsen, så har de lettere ved at gennemføre, hvor hendes øget fokus på fastholdelse kommer fra hendes arbejde på jobcenteret. Nogle af forældrene er faktisk rimelig fordomsfulde over for, hvis andre forældre tilsigtet presser deres børn til at tage en bestemt uddannelse. Bente og Emilie kommer med følgende eksempler:

“der er nogle forældre, der ligesom lidt vælger, hvad deres børn skal. Det kan man jo ikke måske gøre så meget i dag vel, men der kan godt være nogle børn, som måske tænker: Nå, men jeg skal gå på gymnasiet og universitetet, fordi det gjorde min mor og far også” (Bilag 6:15)

“Eller en akademikerfamilie, der måske ser ned på håndværkerfagene eller et eller andet, du ved, og så ikke ligesom vil lade ens barn udforske den del eller omvendt. Altså så jeg tror,

altså forældre de kan ikke rigtig undgå, at der kommer en eller anden subjektiv holdning, som kan præge barnet, og det synes jeg ikke er godt” (Bilag 9:8)

Det opfattes som tabu, at forældre ser ned på bestemte uddannelser og forsøger at fremhæve forældrenes eget uddannelsesvalg og presse barnet til at gøre det samme. Man kan argumentere for, at når en meget styret og fokuseret vejledningspraksis opfattes som tabu, som bliver den mere demokratiske og åbne vejledningspraksis efterstræbelsesværdigt og får idealistisk karakter. Den øgede individualisering i samfundet går altså ind og påvirker forældrenes vejledningspraksis som et form for diskursiv ideal, idet forældrene lægger så meget vægt på, at det skal være den unges egen beslutning, og at han/hun skal kunne se sig selv i uddannelsesvalget.

8.5.2.1 Barnets interesseområde

Flere af forældrene lægger i deres vejledning vægt på, at det er vigtigt for dem i deres snakke at holde sig inden for deres børns interesseområde ifm. uddannelse og karriere, hvorfor de ikke foreslår en masse andre uddannelser, som den unge ikke er interesseret i. Bente er en af de forældre, der insisterer på at holde vejledningen inden for sine sønners interesseområde, hun fortæller:

“han er rimelig fastlåst på, han kigger meget på elektriker eller mekaniker. Så der er ikke sådan noget, altså ja, så det er ikke sådan, at man kan sige, at vi snakker om alle mulige andre ting på den måde. Det synes jeg ikke” (Bilag 6:7)

Bente beretter om, hvordan hendes yngste søn er blevet skoletræt og gerne hurtigt vil ud og tjene sine egne penge, hvorfor han hælder til en erhvervsuddannelse. Derfor kunne hun aldrig finde på at foreslå sin søn, at gymnasiet også var en mulighed for ham, hvorfor hun respekterer hans interessefelt og vejleder ind i det (Bilag 6:10). Dette hænger sammen med, hvordan hun opfatter sin egen vejlederrolle, hvor hun ikke mener, at man som forældre skal have ambitioner på sine børns vegne, og hun derfor ikke ønsker at presse sine sønner i en bestemt uddannelsesretning (Bilag 6:9). Emilie ønsker heller ikke i sin vejledning at gå udover sin søns interesseområde, så derfor er hun meget opmærksom på at holde sig inden for det:

“hvis barnet har en eller anden interesse og siger: ‘Jeg vil gerne være det her’, og man så siger: ‘Jamen, du kan også blive det her og det her inden for den interesse’, så synes jeg, det er fint nok. Men jeg synes også stadigvæk, man skal passe på, det der med at få dem helt over i en anden grøft, fordi igen for mig i hvert fald, er det vigtigt, at det er noget de interesserer sig for, og også selv har lyst til” (Bilag 9:6)

Hun synes, at det er vigtigt at vejlede ham i retning af hans interesser, og hvad han har lyst til. Derudover tror hun ikke at hendes råd vil sætte sig fast, hvis hun vælger at komme med alternative uddannelser, hvorfor hun vælger at fokusere på sønnens drøm om at tjene mange penge som indgangsvinkel i vejledningen (Bilag 9:7-8). Dette giver også mening ift., hvordan hun ser sin egen rolle som vejleder, nemlig vigtigheden af ikke at præge sin søn for meget (Bilag 9:2). Dette kan man argumentere for, er et resultat af den øgede individualiseringstendens i samfundet, idet individet er i fokus frem for familien.

8.5.3 Forældrenes uundgåelige påvirkning

Til trods for at forældrene ønsker at lade uddannelses- og karrierevalget være op til deres børn selv, og de ikke ønsker at præge de unge, så vil forældrene altid have en vis indflydelse på de unges opfattelser og meninger om uddannelse (Poulsen 2023). Dette skyldes, at forældrene udveksler deres egne værdier og forventninger samt forståelser af felterne uddannelsessystemet og arbejdsmarkedet direkte og indirekte til de unge.

Da Anna forholder sig til, hvorvidt hende og hendes mand tager udgangspunkt i egne oplevelser med uddannelsessystemet i deres vejledning, erkender hun, at det kan de godt gøre, hvor hun i denne forbindelse fortæller:

“Jeg tror mere, at den rette vej som den jeg har gået, eller min mand er gået, det er en mellemlang som lærer, og min det er en lang, og det passer bedre til mine børn også. Når jeg vurderer, hvordan de er, og hvad de har lyst til, og hvor gode de er i skolen, og hvor faglige de er. Ingen af dem har sådan vildt meget lyst til at bruge deres hænder til noget, jamen så tænker jeg, så er en erhvervsuddannelse måske ikke noget for dem. Plus de får gode karakterer og har det rimelig nemt ved det faglige, så vurderer jeg også, at det måske er en god vej for dem at gå, alt efter hvad der så interesserer dem” (Bilag 5:6)

Hun vurderer, at en mellemlang eller lang videregående uddannelse vil passe bedre til hendes børn end en erhvervsuddannelse, fordi de er fagligt dygtige og ikke interesserer sig særlig meget for at bruge deres hænder. Hun opstiller gymnasiet som den mere boglige uddannelse og erhvervsuddannelsen som den mere praktiske uddannelse, hvor hun vurderer, at den boglige vej er den mest passende for hendes børn. Der er givetvis en forventning om, at hvis du får gode karakterer, så skal du gå den gymnasiale vej frem for at tage en erhvervsuddannelse. Ud fra ovenstående kan man argumentere for, at hun synes, at det ville være spild af børnenes faglige evner, hvis de tog en erhvervsuddannelse, fordi hun kan have en forestilling om, at erhvervsuddannelsen er på et lavere fagligt niveau. Hun vedkender også, at hun i sin vejledning særligt fokuserer på uddannelser og jobs, der passer til børnenes faglige og personlige styrker (Bilag 5:3, 7). Det tyder på, at hun derfor direkte og indirekte vejleder uden om erhvervsuddannelsen som en mulighed for sine børn, fordi hun holder fast i denne forestilling. Anna og hendes mand bliver rollemodeller for deres børn ift. at være eksempler på konkrete liv med uddannelse og arbejde, hvorfor man kan sige, at der sker en modellering i familien. Derudover påvirker forældrenes feedback af, hvordan deres børn klarer sig i en uddannelseskontekst, børnenes eget billede af sig selv i denne kontekst, derfor kan opbakningen om, at de vil passe bedre på gymnasiet, fordi de er gode i skolen gå ind og påvirke dem til at træffe netop det valg (Poulsen 2023).

Cecilie prøver at gøre meget ud af i sin opdragelse at lære børnene at prioritere deres tid og energi på de ting, som de finder meningsfuldt for netop dem og deres liv. I forbindelse med snakken om uddannelse og karriere, er det vigtig for hende, at børnene reflekterer over, hvad et arbejde er for dem, og hvad der er vigtigt for dem, at arbejdet skal opfylde:

“Men det er jo igen, det her med også at lære sine børn, hvor er det, man vil prioritere sin energi? Hvad er et arbejde? Er det for at tjene penge, eller er der også nogle andre ting, der er vigtige i forhold til at have et arbejde? Fordi det er jo der, man bruger rigtig mange af sine gode timer i løbet af en uge. Så det er vigtigt, at det beriger en på andet end bare på ens lønkonto” (Bilag 7:12)

For Cecilie er det vigtigt, at hendes børn ikke kun skal vælge en uddannelse ud fra, hvilket job man kan tjene mest, fordi jobbet også helst skal være noget, man også interesserer sig for, og som beriger ens liv på flere parametre end løn. Hun videregiver altså denne opfattelse af arbejdet som noget, der ikke kun skal vælges ud fra kroner og ører, men også på f.eks.

opgaver og udfordringer. Samtidig forventer hun også, at hendes børn reflekterer over, hvad arbejdet skal betyde i ens hverdag, men hun efterspørger også en specifik vælgeradfærd hos sine børn ved at snakke om arbejde på en bestemt måde. Hun har også selv for nyligt taget stilling til, hvordan hun vil prioritere sit liv, hvorfor hun tog valget om at skifte branche og starte på en erhvervsuddannelse i ernæring, fordi hun gerne vil have mere tid med sine børn i hverdagen. Med udgangspunkt i egen habitus og erfaringsbaserede oplevelser om arbejde videregiver hun til sine børn, at man sagtens kan skifte retning ift. uddannelse og arbejdsliv senere i livet, fordi ens interesser og prioriteringer skifter. Cecilie bliver et konkret eksempel på en rollemodel med en uddannelse og et arbejde, som hendes børn kan forholde sig til, hvorfor der sker en modellering i familien (Poulsen 2023). Måden, hvorpå Cecilie snakker om bestemte uddannelser eller jobs, og hvad hun udstråler imens, hun snakker om dem, kan også få en vis indflydelse på, hvordan hendes børn opfatter dem. Dette er Cecilie også delvist bevidst om, at hun gør i nogle tilfælde:

“Selvfølgelig har jeg nogle områder, jeg selv brænder for, så det vil de jo også mærke, at der har jeg en entusiasme [...] Altså uanset hvad man vælger, så er det jo vigtigt, at det er noget, der gør en glad” (Bilag 7:7)

Hun vedkender, at hun er farvet af sin egen uddannelsesbaggrund, fordi hun i sin vejledning vil udvise en større entusiasme for de jobs og uddannelsesmuligheder, der er inden for hendes egen uddannelses- og arbejdsområde: kultur, design og ernæring (Bilag 7:1, 7). Det er ikke utænkeligt, at de andre forældre også udviser en større entusiasme for deres eget uddannelsesområde (felt), idet det er det, de kender og er passioneret omkring, ligesom tilfældet er hos Cecilie. Det tyder altså på, at datteren er blevet præget af sin mors entusiasme for mad og ernæring, da Cecilie fortæller følgende: *“Hun ved slet ikke andet end måske noget med mad, og det er jo at gå i sine forældres fodspor ikke”* (Bilag 7:20). Familien spiller altså en afgørende rolle for den viden, de unge tilegner sig om uddannelse og karriere, og det er uundgåeligt for forældrene ikke at udveksle normer og forventninger, samt deres egne forståelser af felterne uddannelsessystemet og arbejdsmarkedet til deres børn (Bourdieu & Wacquant 1996, Coleman 1988, Poulsen 2023).

9. Diskussion

9.1 Skole-hjem-samarbejde

Forældrene tilkendegiver, at de ønsker at følge med i deres børns skolegang, og de tilkendegiver, at de deltager i flere aktiviteter, hvilket man ikke kan vide med sikkerhed gør sig gældende i virkeligheden, men flere forældre kunne nævne flere aktiviteter ifm. skolen (Bilag 6:14, Bilag 8:3, Bilag 9:2, Bilag 10:13-14). Dette vidner om, at forældrene ved, hvordan de kan bidrage ind i skole-hjem-samarbejdet, hvor flere af forældrene også efterspørger et bedre samarbejde særligt ift. UE-vejlederens arbejde med de unge (Bilag 7:3, Bilag 9:9, Bilag 10:8-9). Det tyder altså på, at forældrene vægter skole-hjem-samarbejdet højt og anerkender afhængigheden mellem familielivets og skolens sfærer, hvilket passer ind i kulturen for middelklassen (Lareau 1987). Størstedelen af forældrene tilhører med en vis sikkerhed middelklassen med undtagelse af Cecilie og Georg, der er i gang med at tage en erhvervsuddannelse, dog har de tidligere tilhørt middelklassen, hvorfor de stadig kan have visse værdier herfra (Arbejderbevægelsens Erhvervsråd 2020:8). Forældrene er altså bedre klædt på til at indfri skolens krav for skole-hjem-samarbejdet, da de tilhører middelklasse kulturen, hvilket letter deres muligheder for at efterleve disse (Lareau 1987). Derfor er det også lettere for de højtuddannede og ressourcestærke forældre, som forældrene er en del af, at acceptere øget forældreinvolvering, som kommunen er ved at implementere, fordi de kan efterleve dette ansvar. Selvom kommunen vil imødekomme en klar efterspørgsel fra undersøgelsens forældre, så vil det ud fra et ulighedsperspektiv være med til at øge den sociale ulighed. Dette da de ressourcestærke forældres vejledningsmuligheder vil blive styrket endnu mere, end de ressourcetsvage forældre har mulighed for, da de ikke på samme måde kan efterleve skolens krav.

9.2 De sociale klassers fortsatte betydning

Vi lever i et senmoderne samfund med øget individualisering, der gør, at flere aspekter af individets biografi åbner og bliver individets egen konstruktion, samt at individet frisættes mere fra traditionelle bindinger f.eks. familien. Individualiseringens tilstedeværelse i samfundet kan også findes i forældrenes vejledningspraksis, hvor individualisering bliver et diskursivt ideal, fordi forældrene er meget fokuseret på, at uddannelsesvalget skal være barnets egen beslutning, og at valget ligeledes skal matche barnets person (Beck 1997). Man kan argumentere for, at forældrene ønsker at demokratisere vejledningen, fordi de ikke ønsker

at antage en dominerende rolle, når de snakker om uddannelse og karriere med deres børn. Ved at demokratisere vejledningen, opmuntrer forældrene også deres børn til at reflektere over sine muligheder, samtidig med det kan give de unge nogle færdigheder, f.eks. at argumentere for egne valg og selvstændigt undersøge mulighederne. Disse færdigheder er ikke noget, de unge kun kan få gavn af ifm. at træffe et uddannelsesvalg, men kan også være behjælpelige i andre situationer, hvor der skal træffes valg. De unge får altså lettere ved selv at forhandle deres egne livsveje, fordi forældrene overfører disse færdigheder til deres børn. Man kan derfor argumentere for, at det forældrene fortæller, de gør, tyder på, at forældrene anvender en mere samordnet opdragelsesstil i vejledningssituationen, fordi de vægter en demokratisk vejledning højt. Samtidig med at de vægter, at de unge kan udvikle deres sprogbrug ved at præsentere deres argumenter for at vælge en bestemt uddannelse frem for en anden (Lareau 2002). Det er dog vigtigt at pointere, at man ikke med sikkerhed kan sige noget om forældrenes faktiske opdragelsesstile, idet familierne bør blive observeret over længere tid, hvilket ville være den ideelle måde at undersøge det på.

Selvom forældrene ønsker at undgå at præge deres børn til at træffe et bestemt uddannelsesvalg, så udveksler de direkte og indirekte nogle værdier, normer og opfattelser af felterne uddannelsessystemet og arbejdsmarkedet, som internaliseres til barnet gennem den primær socialisering. Det kan eksempelvis være, hvis forældrene taler bestemte uddannelser ned, men de kan også vælge slet ikke at nævne bestemte uddannelser som muligheder for deres børn. Desuden kan forældrene også opmuntre de unge til at vælge en bestemt uddannelsesretning mere end en anden, og fortælle den unge, at dette valg passer bedre til dem, hvilket påvirker den unges eget billede af sig selv (Poulsen 2023). Forældres social klasse har fortsat betydning for deres børns uddannelsesvalg og endelige uddannelsesniveau, hvorfor man ikke kan sige, at individet fuldstændig frisættes fra traditionelle bindinger som familien, da der i høj grad stadig sker social reproduktion (Arbejderbevægelsens Erhvervsråd 2020:29-31, EVA 2021).

9.3 Specialets bidrag

Specialet kan bidrage til uddannelsesforskningen med et dybdegående indblik i, hvordan forældre oplever vejlederrollen og det at være vejleder for deres børn ifm. uddannelses- og karriereovervejelser. Derudover giver denne undersøgelse et indgående indblik i, hvad forældrene synes er svært i vejledningen af deres børn, og hvordan bestemte livsomstændigheder, f.eks. unges afstandstagen som led i en udviklingsproces og unge med

udfordringer, kan påvirke forældrenes vilkår for vejledning. Derfor er det ikke altid alene nok at kigge på forældrenes uddannelsesniveau og erhvervserfaring, når man skal kigge på forældrenes forudsætninger for at vejlede deres børn. Selvfølgelig vil uddannelsesniveau og erhvervserfaring altid spille en stor rolle for forældrenes forudsætninger for at vejlede deres børn om uddannelses- og karrierevalg, men der er også nogle andre parametre, der kan gå ind og påvirke, og som gør vejledning vanskelig selv for de ressourcestærke forældre.

Denne undersøgelse lykkes ikke med at få et dybere indblik i, hvordan forældrene reelt taler om uddannelse og karriere med deres børn og herigennem vejleder, da dette studie kun behandler forældrenes fortællinger. Derfor er der behov for yderligere forskning i forældrenes vejledningspraksis ude i virkeligheden, hvorfor det bliver nødvendigt at studere dette gennem observation og eventuelt supplere med interviews.

Hjørring Kommune kan af dette speciale lære, at selv de mere ressourcestærke forældre oplever vanskeligheder med at vejlede og synes, det er svært at navigere rundt i de mange forskellige uddannelses- og karrieremuligheder, der er. Derfor er det et stort ansvar, kommunen pålægger forældrene, og kommunen bør være særlig opmærksom på, at det ikke er alle forældrene, der har lige gode forudsætninger for at vejlede deres børn. Helt konkret bør kommunen særligt fokusere på, at særligt forældre til børn med udfordringer ved, hvor de skal henvende sig for at få noget viden og hjælp til mulige støttemuligheder. Ud fra et ulighedsperspektiv, så vil kommunens planer om at implementere en ny systematisk struktur ifm. mere forældreinvolvering, kan komme til at betyde, at der opstår mere ulighed. Da særligt de ressourcestærke forældre har mere viden om, hvordan de kan involvere sig og derfor ofte bedre til at involvere sig end de mere resourcesvage forældre.

9.4 Kvalitetskriterier

Med udgangspunkt i den kvalitative undersøgelse opstiller Brinkmann og Tanggaard (2020) en række kvalitetskriterier, som jeg vil diskutere, hvorvidt disse bliver opfyldt i dette speciale (Brinkmann & Tanggaard 2020:659-670). Kvalitetskriterierne er følgende:

1. Specificere forskerens perspektiv
2. Situere informanterne
3. Give eksempler
4. Foretag troværdighedstjek
5. Opnå kohærens

6. Sondre mellem generelle og specifikke formål

7. Skab resonans

I relation til min hermeneutiske tilgang, har jeg beskrevet min forforståelse både før og efter empiriindsamling, hvilket er en måde, hvorpå jeg specificere mit eget perspektiv. Desuden også med det formål om at være transparent ift. de antagelser og interesser, jeg kan have erhvervet gennem min ansættelse som studentermedhjælper i Hjørring Kommune. Jeg har givet en velbegrundet beskrivelse af, hvorfor jeg anvender interviews ift. empiriindsamlingen (se afsnit 5.1). For at styrke dette kvalitative studie yderligere, kunne jeg med fordel have anvendt etnografiske observationsstudier som supplement til mine interviews. Dette vil have givet adgang til en dybere forståelse af forældrenes vejlederpraksis, og de oplevelser informanterne tager for givet. Men af praktiske og pragmatiske årsager var dette ikke muligt pga. begrænset adgang til felt samt stram tidshorisont. Dermed vurderer jeg, at det første kriterium er blevet indfriet tilstrækkeligt.

I forhold til at situere informanterne har jeg gjort meget ud af at informere forældrene om, hvilke hensigter jeg havde med dem bl.a. ved at understrege, at deres deltagelse var fuldkommen frivillig, og at de ville blive anonymiseret. Desuden har jeg været transparent over for forældrene fra start ift., hvad specialesamarbejdet indebar. I analysen har jeg gjort noget ud af at beskrive forældrene og deres livsomstændigheder, hvilket også stemmer overens med den hermeneutiske tilgang ift. at forsøge at nærme sig en horisontsammensmeltning. Jeg har givet en velbegrundet beskrivelse af, hvordan informanterne er blevet selekteret (se afsnit 5.2). Dermed vurderer jeg, at det andet kriterium er blevet indfriet tilstrækkeligt.

I analysen har jeg gjort brug af eksempler for at gøre det lettere for læseren at følge med i mine logiske koblinger, hvilket er gjort ved at inddrage flere relevante citater fra interviewene. For at udføre et troværdighedstjek af mine analytiske fund, har jeg lænet mig meget op af eksisterende forskning og kvantitative data på området. Dermed vurderer jeg, at det tredje og fjerde kriterium er blevet indfriet tilstrækkeligt.

Overordnet har jeg forsøgt at skabe en god kohærens i analysen, hvilket bl.a. er gjort ved hjælp af den hermeneutiske tilgang, der har muliggjort, at jeg i analysen er kommet tættere på at forstå forældrenes livsverden og opnå en horisontsammensmeltning. Derudover har jeg i analysen forsøgt hele tiden at veksle mellem delene og helheden jf. den hermeneutiske cirkel.

Desuden har de udvalgte sensibiliserende begreber gjort det lettere at antage et teorifortolkende perspektiv, idet det har bidraget til en afgrænsning af teorierne for dermed at komme dybere i analysen med enkelte udvalgte teorier. Dermed vurderer jeg, at det femte kriterium er blevet indfriet tilstrækkeligt.

Dette speciales empiriske grundlag består i oplevelser fra kun syv forskellige informanter, hvilket er et relativt lavt antal. Derfor kunne flere informanter have medført en dybere forståelse af forældrenes oplevelser af at have en vejledende rolle for deres børn ift. uddannelses- og karrierevalg. Dog er jeg lykket i et vist omfang at indfange forældrenes oplevelser med vejlederrollen, heri særligt deres egne oplevelser af, hvor godt de føler sig klædt på til at opfylde denne rolle. Derfor er jeg kun delvist kommet i mål med sjette kriterium.

Jeg har forsøgt at sikre resonans i specialet ved at få min vejleder til at læse analysen igennem, hvilket har til formål at sikre, at mine argumenter er logiske og tydeligt nok præsenteret. Som tidligere nævnt, bidrager mit speciale til at få en dybere forståelse for, hvordan forældrene selv oplever at udfylde en vejlederrolle ifm. deres børns overvejelser om uddannelse og karriere. Derfor mener jeg, at det syvende kriterium er blevet indfriet tilstrækkeligt, og dermed at resonansen i dette speciale er høj.

9.4.1 Analytisk generaliserbarhed

Dette speciale har haft til hensigt at undersøge forældres oplevelser af at have en vejledende rolle for deres børn ift. de unges overvejelser om uddannelses- og karrierevalg. Som tidligere påpeget har denne undersøgelse problemer med selektionsbias, hvilket påvirker den analytiske generaliserbarhed, fordi samplet ikke er repræsentativt, hvorfor fundene ikke kan generaliseres ud til hele populationen (Brinkmann & Tanggard 2020:108).

Man kan dog argumentere for, at dette speciale har udviklet sig til at have en karakter af at være et kritisk casestudie, fordi jeg utilsigtet kun har rekrutteret ressourcestærke og højtuddannede forældre, til dels kan drage denne logiske slutning: hvis vejledningsrollen- og praksissen opleves som svær for ressourcestærke forældre, så gælder dette med stor sandsynlighed også for de ressourcevage forældre (Antoft & Salomonsen 2007:45). Dette kan bakkes op af uddannelsessociologien og forskningen på uddannelsesområdet, da de ressourcestærke og højtuddannede forældre har bedre forudsætninger for at vejlede end de

lavtuddannede ressourcesvage forældre, idet de qua deres sociale baggrund har mere viden om uddannelsessystemet og arbejdsmarkedet og bedre kan udnytte denne viden og videregive den til deres børn (Catsambis 2007, Pless & Juul 2018, Thomsen et al 2020).

Man kan dog også argumentere for, at fundet omhandlende forældrenes brug af individualisering som et diskursivt ideal i deres vejledningspraksis, kan generaliseres og gælde for andre danske forældres vejledningspraksis. Dette kan begrundes med den øgede individualisering i samfundet, der gennemsyrrer alle dele af samfundet og går ind og påvirker individers tilværelse (Beck 1997:216). Hvorfor det ikke er utænkeligt, at vigtigheden af dette diskursive individualiseringsideal omkring forældrenes vejledning af deres børn ifm. uddannelses- og karrierevalg også gør sig gældende for samtlige forældre i dagens Danmark.

10. Konklusion

Dette speciale har haft til formål at adressere uddannelsesområdet ud fra et forældreperspektiv, hvor ønsket har været at undersøge forældres oplevelser med at være vejleder for deres børn ifm. uddannelses- og karriereovervejelser i dybden. Specialets problemformulering er formuleret som følgende:

“Hvordan oplever forældre i Hjørring Kommune rollen som vejledende aktør ifm. deres børns overvejelser om uddannelses- og karrierevalg, og hvad er vigtigt for forældrene i deres vejledning?”

Første fund handler om, at forældrene oplever, at det er deres pligt som forældre at deltage og følge med i deres barns skolegang, desuden oplever de dem selv som meget deltagende i de aktiviteter, der er i skolen. Forældrene anerkender, at skolen også har en rolle og er med til at danne og forme de unge, hvor lærerne også kan have nogle forestillinger om, hvad der uddannelses- og karrieremæssigt kunne passe til den unge. På den ene side oplever nogle af forældrene, at de ikke har et stort nok indblik i f.eks. barnets faglige niveau eller UE-vejlederens råd, hvilket til en vis grad udfordrer deres vejledning, idet de ikke har alle informationer til rådighed. På den anden side er skolen også med til at hjælpe forældrene i vejledningen, da de unge gennem karrierelæringsaktiviteterne ifm. skolen bliver præsenteret for nogle virksomheder og jobs, hvilket er med til at afgrænse de unge i deres uddannelses- og karriereovervejelser. Der er altså en velvillighed fra forældrene til at bidrage til skole-hjem-samarbejdet.

Andet fund indebærer, at forældrene lettere kan associere sig med, at de guider deres børn, og de tager derfor afstand fra at være vejleder og nedtoner deres egen vejlederrolle, fordi de først og fremmest er forældre for deres børn. Forældrene oplever, at deres viden om forskellige uddannelsesretninger er mangelfuld, og de vurderer, at UE-vejlederen er mere kompetent til at guide de unge mennesker. Dog vurderer forældrene, at de som forældre kender deres barn bedst, hvorfor forældrene kan vejlede bedre end UE-vejlederen ift., hvordan en uddannelse passer til den unges personlighed. Vejledningen i familierne opstår ifølge forældrene mere spontant, og snakken om uddannelse og karriere bliver naturligt ledt ind i samtalerne med nærtliggende emner.

Tredje fund går ud på, at forældrene oplever, at de ikke bliver involveret nok af deres børn, både ift. de unges egne overvejelser, men især det, der sker i skolen og deres snakke med UE-vejlederen. Dette hænger sammen med, at den unge gennemgår en udviklingsproces, hvor det handler om at forsøge at adskille sig fra sine forældre, samtidig med at de snart står over for et uddannelsesvalg, hvor forældrene gerne vil vise deres støtte i denne valgproces. Derudover oplever nogle af de forældre med børn, der har udfordringer og særlige behov, at det er svært at navigere rundt i, hvilke støttemuligheder, der findes, på trods af, at disse forældre generelt er rimelig ressourcestærke. Samtidig med at de unge med udfordringer og særlige behov kan have oplevet mange nederlag i uddannelsessystemet, hvilket kan påvirke deres tro på fremtiden, hvorfor forældrene i deres vejledning bliver endnu mere udfordret.

Fjerde fund handler om, at forældrene ønsker, at deres børn vælger uddannelse og karriere alt efter, hvad de interesserer sig for, og de ønsker også ikke at præge deres børn til at træffe bestemte valg. Derfor kan man argumentere for, at individualisering bliver et diskursivt ideal i forældrenes vejlederpraksis, fordi den unge (individet) og dennes interesser i vejledningen bliver omdrejningspunktet for uddannelsesvalget og ikke familiens position. Selvom forældrene ikke ønsker at præge deres børn, så gør de det både direkte og indirekte, fordi de udveksler normer og forventninger samt deres egne forståelser af felterne uddannelsessystemet og arbejdsmarkedet til deres børn. Familien spiller derfor en afgørende rolle for den viden, de unge tilegner sig om uddannelse og karriere.

Dette speciale endte med at tage form som et kritisk casestudie, hvorudfra denne logiske slutning kan drages: hvis vejledningsrollen og praksissen opleves som svær for ressourcestærke forældre, så gælder dette med stor sandsynlighed også for de resourcesvage forældre. Selvom forældrene ønsker at blive mere involveret særligt i UE-vejlederens arbejde, hvilket kommunen arbejder på at implementere, så vil det ud fra et ulighedsperspektiv øge den sociale ulighed, fordi nogle forældre er bedre stillet end andre ift. skole-hjem-samarbejdet.

Litteraturliste

Andersen, Heine (2023): "*Ulrich Beck*".

Tilgængelig via:

https://denstoredanske.lex.dk/Ulrich_Beck

Sidst besøgt: 2/4-2024

Antoft, Rasmus & Heidi Houlberg Salomonsen (2007): "*Det kvalitative casestudium*". I: Antoft, R., Jacobsen M.H., Jørgensen, A. & S. Kristensen (red.) "*Håndværk & Horisonter - tradition og nytænkning i kvalitativ metode*". Syddansk Universitetsforlag.

Arbejderbevægelsens Erhvervsråd (2020): "*Din klasse følger dig gennem livet*".

Tilgængelig via:

https://legacy.altinget.dk/misc/temapublikation_din-klasse-foelger-dig-gennem-livet_endelig.pdf

Sidst besøgt: 25/5-2024

Aulainfo.dk: "*Aulas mission*".

Tilgængelig via:

https://aulainfo.dk/om-aula/aulas_mission/

Sidst besøgt: 21/2-2024

Bartlett, Lesley & Frances Vavrus (2017): "*Comparative Case Studies*". Educação & Realidade, Vol. 42, No. 3. Porto Alegre.

Beck, Ulrich (1997): "*Risikosamfundet - på vej med en ny modernitet*". 1. Udgave. 9. Oplag. København: Hans Reitzels Forlag.

Bourdieu, Pierre (1986): "*The forms of capital*".

Tilgængelig via:

<https://www.socialcapitalgateway.org/sites/socialcapitalgateway.org/files/data/paper/2016/10/18/rbasicsbourdieu1986-theformsofcapital.pdf>

Sidst besøgt: 2/4-2024

Bourdieu, Pierre (1997): "*Af praktiske grunde. Omkring teorien om menneskelig handlen*". København: Hans Reitzels Forlag.

Bourdieu, Pierre & Loïc Wacquant (1996): "*Refleksiv sociologi - mål og midler*". København: Hans Reitzels Forlag.

Blumer, Herbert (1954): "*What is Wrong with Social Theory?*". American Sociological Review. Vol. 19, No. 1. American Sociological Association.

Brinkmann, Svend (2015): "*Forståelse og fortolkning*". I: Jacobsen, M.H., Kasper Lippert-Rasmussen & Peter Nedergaard (red.) "Videnskabsteori i statskundskab, sociologi og forvaltning". 3. Udgave. 4. Oplag. Hans Reitzels Forlag.

Brinkmann, Svend & Lene Tanggaard (2020): "*Kvalitative metoder. En grundbog*". 3. Udgave. 1. Oplag. Hans Reitzels Forlag.

Catsambis, Sophia (2007): "*Parental Involvement in Education*". Blackwell Encyclopedia of Sociology, Vol. 7. Edited by George Ritzer. John Wiley & Sons Ltd.

Christensen, Esben (2014): "*Lammende kritik af reform af uddannelses-vejledning*".

Folkeskolen.dk

Tilgængelig via:

<https://www.folkeskolen.dk/skolen-i-samfundet-uddannelsesvejledning-udskoling/lammende-kritik-af-reform-af-uddannelses-vejledning/410197>

Sidst besøgt: 29/1-2024

Coleman, James Samuel (1988): "*Social Capital in the Creation of Human Capital*". American Journal of Sociology. Vol. 94. The University of Chicago Press.

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) 2021: "*Unges valgproces og start på ungdomsuddannelse. Unges veje mod ungdomsuddannelse*". Danmarks Evalueringsinstitut (EVA).

Danmarks Vejlederforening (2010): "*Om foreningen*". Vejlederen.org

Tilgængelig via:

<https://www.vejlederen.org/j/index.php/om-foreningen>

Sidst besøgt: 29/1-2024

Ejrnæs, Morten & Merete Monrad (2012): "*Vignetmetoden. Sociologisk metode og redskab til faglig udvikling*". 1. Udgave. 1. Oplag. København: Akademisk Forlag.

Green, C.L., Walker J.M.T., Hoover-Dempsey, K.V. & Sandler, H.M. (2007): "*Parents' motivations for involvement in children's education: an empirical test of a theoretical model of parental involvement*". Journal of Educational Psychology, Vol. 99, No. 3. American Psychological Association.

Epstein, Joyce L. & Steven B. Sheldon (2023): "*A Practical Framework for School-Based Partnership Programs*". Chapter 5. In: "School, Family, and Community Partnerships: Preparing Educators and Improving Schools". Third Edition. Routledge Taylor & Francis Group.

Hansen, Helle & Anne-Dorthe Hestbæk (2018): "*Læringsmiljø i hjemmet og frivillighed Kortlægning af indsatser, der fremmer læringsmiljøet i hjemmet, med henblik på at synliggøre potentialer for en frivillig indsats*". Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd (VIVE).

Hjoerring.dk a (2023): "*Befolkningsprognose 2023 Hjørring Kommune*".

Tilgængelig via:

<https://hjoerring.dk/Media/638318395890028722/Befolkningsprognose%202023.pdf>

Sidst besøgt: 18/4-2024

Hjoerring.dk b (2023): "*Beskæftigelsesplan 2023*".

Tilgængelig via:

<https://hjoerring.dk/Media/638085879140801411/Besk%C3%A6ftigelsesplan%202023,%20Hj%C3%B8rring%20Kommune.pdf>

Sidst besøgt: 18/4-2024

Hornby, Garry & Rayleen Lafaele (2011): "*Barriers to parental involvement in education: an explanatory model*". Educational Review, Vol. 63, No. 1. Routledge Taylor & Francis Group.

Højberg, Henriette (2021): "*Hermeneutik*". I: Fuglsang, L, Olsen, P. B. & K. Rasborg. (red.): "*Videnskabsteori i samfundsvidenskaberne. På tværs af fagkultur og paradigmer*".

Frederiksberg: Samfundslitteratur.

Järvinen, Margaretha (2013): "*Pierre Bourdieu*". I: Andersen, H. & Kaspersen, L. B (red.)

"*Klassisk og moderne samfundsteori*". 5. Udgave. 4 Oplag. København: Hans Reitzels

Forlag.

Kombit (2023): "*Aula-undersøgelse dec. 2023*".

Tilgængelig via:

<https://www.folkeskolen.dk/files/2024/01/16/Aula-unders%C3%B8gelse%20rapport.pdf>

Sidst besøgt: 21/2-2024

Krause, Monika (2021): "*Model cases. On Canonical Research Objects and Sites*". London: The University of Chicago Press.

Lareau, Annette (1987): "*Social Class Differences in Family-School Relationships: The Importance of Cultural Capital*". Sociology of Education, Vol. 60, No. 2. American Sociological Association.

Lareau, Annette (2002): "*Invisible Inequality: Social Class and Childrearing in Black Families and White Families*". American Sociological Review, Vol. 67, No. 5. American Sociological Association.

Lareau, Annette (2011): "*Appendix B. Theory: Understanding the Work of Pierre Bourdieu*". In: "Unequal Childhoods: Class, Race and Family Life". University of California Press.

Lee, Moosung (2022): "*Social Capital and Education*". The Blackwell Encyclopedia of Sociology. Edited by George Ritzer and Chris Rojek. John Wiley & Sons, Ltd.

Mueller, Anna S. & Evangeleen Pattison (2016): "*Education*". Blackwell Encyclopedia of Sociology. Edited by George Ritzer. John Wiley & Sons Ltd.

Metodeguiden.au.dk a: "*Selektionsbias*".

Tilgængelig via: <https://metodeguiden.au.dk/selektionsbias>

Sidst besøgt: 5/5-2024

Metodeguiden.au.dk b: "*Social desirability*".

Tilgængelig via: <https://metodeguiden.au.dk/social-desirability>

Sidst besøgt: 5/5-2024

Pless, M., Juul, T.M. & Katznelson, N. (2016): "*Uddannelsesvalg, vejledning og karrierelæring i et ungeperspektiv*". Aalborg Universitetsforlag.

Pless, Mette & Tilde Mette Juul (2018): "*Forældres betydning for unges uddannelsesvalg og inddragelse i vejledningen*". I: "Praksis+ Perspektiv. Tema: Inddragelse af forældre i vejledningen". Undervisningsministeriet - Styrelsen for Undervisning og Kvalitet.

Tilgængelig via:

<https://www.uvm.dk/-/media/filer/uvm/aktuelt/pdf18/181026-praksis-perspektiv-inddragelse-af-foraeldre-3.pdf>

Sidst besøgt: 29/1-2024

Poulsen, Bo Klindt (2023): "*Forældre som ressource i overgangen til ungdomsuddannelse*". EMU.dk

Tilgængelig via:

<https://emu.dk/grundskole/overgange/inspiration-forloeb-og-redskaber/foraeldre-som-ressource-i-overgangen-til>

Sidst besøgt: 29/1-2024

Poulsen, B.K., Thomsen, R., Buhl, R. & Hagmayer, I.A. (2016): "*Udsyn i udskolingen*". KL og Danmarks Lærerforening.

Tilgængelig via:

<https://vpt.dk/sites/default/files/2016-09/Bog%20om%20Udsyn%20i%20Udskolingen.pdf>

Sidst besøgt: 29/1-2024

Rasmussen, Jens (2014): "*Kapitel 2: Socialisering*". I: Dorf, Hans & Jens Rasmussen "Pædagogisk sociologi". 1. Udgave. 1. Oplag. Hans Reitzels Forlag.

Schultz, Birgit Heie (2018): "*Tal med forældrene*". I: "Praksis+ Perspektiv. Tema: Inddragelse af forældre i vejledningen". Undervisningsministeriet - Styrelsen for Undervisning og Kvalitet.

Tilgængelig via:

<https://www.uvm.dk/-/media/filer/uvm/aktuelt/pdf18/181026-praksis-perspektiv-inddragelse-af-foraeldre-3.pdf>

Sidst besøgt: 29/1-2024

Sociology.sas.upenn.edu u.å.: "*Annette Lareau, Ph.D.*".

Tilgængelig via: <https://sociology.sas.upenn.edu/people/annette-lareau>

Sidst besøgt: 26/4-2024

Stefansen, Kari & Gunhild, R. Farstad (2010): "*Classed parental practices in a modern welfare state: Caring for the under threes in Norway*". Critical Social Policy, Vol. 30, No. 1. Norwegian Social Research.

Sørensen, Mads.P. & Allan Christiansen (2006): "*Ulrich Beck. Risikosamfundet og det andet moderne*". Aarhus Universitetsforlag.

Thomsen, Mette Kjærgaard (2015): "*Parental time investments in children: Evidence from Denmark*". Acta Sociologica, Vol. 58, No. 3. Sage Publications.

Thomsen, J., Bom, L.H., Poulsen, J.B. & Middelboe, C. (2020): "*Danske forældres uddannelsesforventninger*". Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd (VIVE).

Ug.dk u.å.: "*Uddannelsesparat*". Børne- og Undervisningsministeriet.

Tilgængelig via:

<https://www.ug.dk/6til10klasse/uddannelsesparat>

Sidst besøgt: 29/1-2024

Ungegarantien.dk u.å.: "*Job - hvorfor? Vi spørger Kalle og Palle*".

Tilgængelig via: <https://www.ungegarantien.dk/job-hvorfor-vi-sp%C3%B8rger-kalle-og-palle>

Sidst besøgt: 18/4-2024

Ungegarantien.dk (2021): "*Ungegarantien – en samlet fremstilling*".

Tilgængelig via:

https://www.ungegarantien.dk/sites/ungegarantien.dk/files/ungegarantien_en_samlet_fremstilling_til_pdf_nov._2021.pdf

Sidst besøgt: 18/3-2024

Uvm.dk u.å. a: "*Erhvervspraktik i folkeskolen*".

Tilgængelig via:

<https://www.uvm.dk/vejledning-og-stoettemuligheder/vejledning/ungdomsuddannelse/erhvervspraktik-i-folkeskolen>

Sidst besøgt: 18/4-2024

Uvm.dk u.å. b: "*Brobygning til ungdomsuddannelse*".

Tilgængelig via:

<https://www.uvm.dk/vejledning-og-stoettemuligheder/vejledning/ungdomsuddannelse/brobygning-til-ungdomsuddannelse>

Sidst besøgt: 18/4-2024

Voss, Mette (2016): "*Sådan kan forældre hjælpe*". Fremfærd.

Tilgængelig via:

<https://vpt.dk/born-og-unge/se-videoer-om-karrierelaering>

Sidst besøgt: 25/3-2024